

FAKULTETA ZA VARSTVO OKOLJA

DIPLOMSKO DELO

**TRAJNOSTNI TURIZEM V MESTNI OBČINI KOPER Z VIDIKA
OKOLJSKE NOSILNE ZMOGLJIVOSTI**

ANA POHLEN

VELENJE, 2026

FAKULTETA ZA VARSTVO OKOLJA

DIPLOMSKO DELO

**TRAJNOSTNI TURIZEM V MESTNI OBČINI KOPER Z VIDIKA
OKOLJSKE NOSILNE ZMOGLJIVOSTI**

ANA POHLEN

Varstvo okolja in ekotehnologije

Mentorica: izr. prof. dr. Irena Mrak

VELENJE, 2026

Številka: 726-13/2023-2

Datum: 12. 6. 2023

Na podlagi Diplomskega reda izdajam naslednji

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU

Študentka Fakultete za varstvo okolja **Ana Pohlen** lahko izdela diplomsko delo z naslovom v slovenskem jeziku:

Trajnostni turizem v Mestni občini Koper z vidika okoljske nosilne zmogljivosti

Naslov diplomskega dela v angleškem jeziku:

Sustainable tourism in the Municipality of Koper from the aspect of environmental carrying capacity

Mentorica: **izr. prof. dr. Irena Mrak**

Diplomsko delo mora biti izdelano v skladu z Diplomskim redom FVO.

Pouk o pravnem sredstvu: zoper ta sklep je dovoljena pritožba na Senat FVO v roku 8 delovnih dni od prejema sklepa.

Prof. dr. Boštjan Pokorny
dekan

Fakulteta za varstvo okolja
Trg mladosti 7 | 3320 Velenje
t: 03 898 64 10 | e: info@fvo.si
www.fvo.si

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana **Ana Pohlen**, vpisna številka 34160008,
študentka dodiplomskega študijskega programa Varstvo okolja in ekotehnologije,
sem avtorica diplomskega dela z naslovom

Trajnostni turizem v Mestni občini Koper z vidika okoljske nosilne zmogljivosti,
ki sem ga izdelala pod mentorstvom **izr. prof. dr. Irene Mrak**.

S podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo moje avtorsko delo, torej rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- oddano delo ni bilo predloženo za pridobitev drugih strokovnih nazivov v Sloveniji ali tujini;
- so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu z navodili FVO;
- so vsa dela in mnenja drugih avtorjev navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu z navodili FVO;
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo dejanje;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in moj status na FVO;
- je diplomsko delo jezikovno korektno in da je delo lektorirala Valentina Fras, univ. dipl. lit. komparativistka;
- dovoljujem objavo magistrskega dela v elektronski obliki na spletni strani FVO;
- sta tiskana in elektronska verzija oddanega dela identični.

Datum: ____ . ____ . ____

Podpis avtorice: _____

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Ireni Mrak za strokovno usmerjanje in pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Iskreno se zahvaljujem tudi svoji družini, partnerju, prijateljem in sodelavcem za podporo, spodbudo in razumevanje v času študija ter pri pripravi diplomskega dela.

Hvala vsem, ki so na kakršen koli način prispevali k uspešnemu zaključku mojega študija.

IZVLEČEK

Diplomsko delo obravnava trajnostni turizem v Mestni občini Koper (v nadaljevanju MOK) z vidika okoljske nosilne zmogljivosti. MOK je zaradi svoje obmorske lege, zaledja z bogato naravno in kulturno dediščino ter dobrih prometnih povezav privlačna za dejavnost turizma. Turizem kot gospodarska panoga v MOK tako v zadnjih letih postaja vedno bolj pomemben. Zato nas je zanimal razvoj trajnostnega turizma na območju in stanje z vidika okoljske nosilne zmogljivosti za turizem.

V teoretičnem delu smo najprej opisali učinke in vplive turizma, predstavili trajnostni turizem in predstavili prizadevanja Slovenske turistične organizacije za trajnostni turizem. Nato smo opisali značilnosti turizma v MOK in predstavili nosilno zmogljivost turističnih destinacij. V empiričnem delu pa smo ocenili okoljsko nosilno zmogljivost MOK za turizem s podatki za leto 2022 in opravili raziskavo z anketnim vprašalnikom, s katerim smo želeli preveriti odnos lokalnega prebivalstva do turizma. Ugotovili smo, da okoljska nosilna zmogljivost MOK za turizem v letu 2022 ni bila presežena, vendar je bila blizu svojega praga zmogljivosti, predvsem zaradi oskrbe s pitno vodo. Raziskava z anketnimi vprašalniki, ki smo jo izvedli leta 2023, nam je pokazala, da ima večina anketirancev pozitiven odnos do turizma in da je po njihovem mnenju več pozitivnih kot negativnih vplivov turizma v MOK.

Z diplomskim delom smo želeli prikazati, da je pri razvoju turizma pomembno upoštevati tudi omejitve prostora. Pomembno se nam zdi ozaveščanje ponudnikov in načrtovalcev o pomenu trajnosti v turizmu. Analiza okoljske nosilnosti MOK za turizem, ki nam je pokazala, da je okoljska nosilna zmogljivost za turizem na območju blizu svojega praga zmogljivosti, nam lahko pomaga pri odločitvah glede razvoja turizma.

Ključne besede: trajnostni turizem, Mestna občina Koper, okoljska nosilna zmogljivost turističnih destinacij, vplivi in učinki turizma na lokalno skupnost

ABSTRACT

This thesis examines sustainable tourism in the Municipality of Koper (hereinafter MOK) from the perspective of environmental carrying capacity. Due to its coastal location, a hinterland rich in natural and cultural heritage, and good transportation links, MOK is an attractive destination for tourism. As an economic sector in MOK, tourism has thus become increasingly important in recent years. Therefore, we were interested in the development of sustainable tourism in the area and the current state from the perspective of environmental carrying capacity for tourism.

In the theoretical section, we first described the effects and impacts of tourism, introduced sustainable tourism, and outlined the efforts of the Slovenian tourism organization to promote sustainable tourism. We then described the characteristics of tourism in MOK and presented the carrying capacity of tourist destinations. In the empirical part, we assessed the environmental carrying capacity of the MOK for tourism using data for the year 2022 and conducted a survey using a questionnaire to examine the attitude of the local population toward tourism. We found that the environmental carrying capacity of MOK for tourism in 2022 was not exceeded, but it was close to its capacity threshold, primarily due to the supply of drinking water. The survey we conducted in 2023 showed that the majority of respondents have a positive attitude toward tourism and that, in their opinion, there are more positive than negative impacts of tourism in MOK.

The aim of this thesis was to demonstrate that spatial constraints must also be taken into account in the development of tourism. We believe it is important to raise awareness among tourism industry providers and planners regarding the importance of sustainability in tourism. The analysis of the MOK's environmental carrying capacity for tourism, which showed us that the area's environmental carrying capacity for tourism is close to its threshold, can assist us in making decisions regarding tourism development.

Keywords: sustainable tourism, Municipality of Koper, environmental carrying capacity of tourist destinations, impacts and effects of tourism on the local community

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD	1
1.1.	Opis področja in opredelitev problema	1
1.2.	Namen in cilji diplomskega dela	1
1.3.	Hipotezi	1
1.4.	Metode dela	1
2.	TRAJNOSTNI TURIZEM	3
2.1.	Raznolikost vplivov in učinkov turizma.....	4
2.1.1.	Okoljski vplivi	4
2.1.2.	Sociokulturni vplivi	5
2.1.3.	Ekonomski vplivi	5
2.2.	Zelena shema slovenskega turizma	5
3.	TURIZEM V MOK	7
4.	NOSILNA ZMOGLJIVOST TURISTIČNIH DESTINACIJ	11
4.1.	Vrste nosilne zmogljivosti	12
4.2.	Kazalniki nosilne zmogljivosti	12
4.3.	Preučitev nosilne zmogljivosti z vidika turizma.....	13
5.	OKOLJSKA NOSILNA ZMOGLJIVOST MOK ZA TURIZEM	14
5.1.	Prva faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti	14
5.2.	Druga faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti	15
5.2.1.	Vidik razvoja turizma.....	15
5.2.2.	Vrednotenje območja za turizem.....	16
5.3.	Tretja faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti.....	17
5.4.	Četrta faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti	19
5.4.1.	Zbiranje in ravnanje z odpadki	21
5.4.2.	Poraba pitne vode.....	22
5.4.3.	Kakovost kopalne vode.....	24
5.4.4.	Odvajanje in čiščenje odpadne vode.....	26
5.5.	Povzetek ocene okoljske nosilne zmogljivosti MOK za turizem	28
6.	ANALIZA ODGOVOROV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA.....	30
6.1.	Rezultati analize odgovorov anketnih vprašalnikov.....	37
7.	REZULTATI IN RAZPRAVA S SKLEPI.....	38
8.	POVZETEK	40
9.	SUMMARY	42
10.	VIRI IN LITERATURA	44
	PRILOGA: Anketni vprašalnik	47

KAZALO SLIK

Slika 1: Kopalna sezona na mestnem kopališču Koper (vir: A. Šavko/ Radio Koper v MMC RTV Slovenija 2020).	9
Slika 2: Graf števila prihodov in prenočitev domačih in tujih turistov v MOK po mesecih za leto 2025 (vir: SURS 2026b).	10
Slika 3: Karta MOK (vir: Wikipedia 2025).	14
Slika 4: Graf prihodov in prenočitev domačih in tujih turistov v MOK po mesecih za leto 2022 (vir: SURS 2023b).	20
Slika 5: Graf primerjave količine zbranih komunalnih odpadkov s številom prenočitev.	22
Slika 6: Graf primerjave skupne porabe pitne vode s številom prenočitev.	23
Slika 7: Povprečni dnevni pretok CČN Koper po tednih za leto 2022.	28
Slika 8: Prenočitve v MOK po mesecih za leto 2022.	28
Slika 9: Stolpični graf poznavanja izraza trajnostni turizem.	30
Slika 10: Graf virov poznavanja izraza trajnostni turizem.	31
Slika 11: Graf ocene anketirancev o prizadevanju MOK za trajnostni turizem.	32
Slika 12: Graf ocene anketirancev o možnostih za razvoj trajnostnega turizma v MOK.	32
Slika 13: Graf dojemanja vplivov turizma v MOK med anketiranci.	33
Slika 14: Graf pozitivnih vplivov turizma, ki se po mnenju anketirancev pojavljajo v MOK.	34
Slika 15: Graf negativnih vplivov turizma, ki se po mnenju anketirancev pojavljajo v MOK.	35
Slika 16: Graf poznavanja izraza trajnostni turizem med anketiranci, ločeno po spolu.	36
Slika 17: Graf poznavanja izraza trajnostni turizem med anketiranci, ločeno po starostnih skupinah.	37

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Število prihodov in prenočitev turistov na letni ravni v MOK od leta 2018 do leta 2025, deljeno na domače in tuje turiste (vir: SURS 2026a, SURS 2026c).	8
Preglednica 2: Prihodi in prenočitve turistov v MOK po mesecih za leto 2025 (vir: SURS 2026b).	9
Preglednica 3: SWOT-analiza turizma v MOK (povzeto in prirejeno po Pribac 2015, str. 12).	16
Preglednica 4: Scenariji turističnega razvoja (povzeto in prirejeno po Jurinčič 2009, str. 107–112).	19
Preglednica 5: Prihodi in prenočitve turistov v MOK po mesecih za leto 2022 (vir: SURS 2023b).	20
Preglednica 6: Količina zbranih komunalnih odpadkov po mesecih za leto 2022 (vir: osebna komunikacija z zaposlenim Marjetice Koper, sektor Snaga, 13. 6. 2023).	21
Preglednica 7: Poraba pitne vode v MOK za leto 2022 po mesecih, ločeno na gospodinske odjemalce in gospodarske odjemalce (vir: osebna komunikacija z zaposlenim Rižanskega vodovoda Koper, 16. 6. 2023).	23
Preglednica 8: Meritve na merilnem mestu: Kopalno območje Žusterna – AC Jadranka (mandrač Molet) (vir: MOP ARSO 2024).	24
Preglednica 9: Meritve na merilnem mestu: Mestno kopališče Koper (Koper – med pomoloma) (vir: prav tam).	25
Preglednica 10: Meritve na merilnem mestu: Kopališče Žusterna (Žusterna – sredina kopališča) (vir: prav tam).	25
Preglednica 11: Meritve na merilnem mestu: Kopališče Žusterna (otroški bazen (zunaj, levo)) (vir: prav tam).	25
Preglednica 12: Trajne meritve pretoka na iztoku CČN Koper za leto 2022 (vir: osebna komunikacija z zaposlenim Marjetice Koper, 23. 2. 2023).	27
Preglednica 13: Vir poznavanja izraza trajnostni turizem anketirancev.	31
Preglednica 14: Ocena anketirancev o prizadevanju MOK za trajnostni turizem.	31
Preglednica 15: Ocena anketirancev o možnostih za razvoj trajnostnega turizma v MOK.	32
Preglednica 16: Dojemanje vplivov turizma v MOK med anketiranci.	33
Preglednica 17: Prepoznavanje pozitivnih vplivov turizma v MOK med anketiranci.	34
Preglednica 18: Prepoznavanje negativnih vplivov turizma v MOK med anketiranci.	35
Preglednica 19: Spol anketirancev.	35
Preglednica 20: Anketiranci po starostni skupini.	36
Preglednica 21: Poznavanje izraza trajnostni turizem po spolu anketirancev.	36
Preglednica 22: Poznavanje izraza trajnostni turizem po starostnih skupinah.	36

SEZNAM KRATIC

ARSO – Agencija Republike Slovenije za okolje

CČN – Centralna čistilna naprava

ČN – Čistilna naprava

NIJZ – Nacionalni inštitut za javno zdravje

MGDŠ – Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport

MOK – Mestna občina Koper

MOP – Ministrstvo za okolje in prostor

STO – Slovenska turistična organizacija

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

SWOT – analiza za ocenjevanje prednosti (Strengths), slabosti (Weaknesses), priložnosti (Opportunities) in nevarnosti (Threats)

UNEP – Program Združenih narodov za okolje (UN Environment Programme)

UNWTO – Svetovna turistična organizacija (United Nations World Tourism Organization; sedaj imenovana UN Tourism)

ZDA – Združene države Amerike

ZMKT – Zavod za mladino, kulturo in turizem Koper

ZSST – Zelena shema slovenskega turizma

1. UVOD

1.1. Opis področja in opredelitev problema

Turizem je ena najhitreje rastočih industrijskih panog in predstavlja velik del prihodka za veliko držav. Prav tako ponuja veliko delovnih mest, saj je panoga storitvena in usmerjena k ljudem. Vendar lahko turizem z razvojem prinaša tudi negativne posledice, na primer degradacijo okolja, izgubo naravne in kulturne dediščine ipd. (Kavčič 2020, str. 16; Jurinčič 2009, str. 22 in Galonja 2020, str. 3). Svetovna turistična organizacija opredeljuje trajnostni turizem kot turizem, ki v celoti upošteva sedanje in prihodnje ekonomske, socialne in okoljske vplive, obravnava potrebe obiskovalcev, naravnega okolja, turističnega gospodarstva in lokalnih skupnosti (UN Tourism 2023). Za omejitev negativnih posledic turizma zaradi prevelikega obiska se je oblikoval pojem nosilna zmogljivost turističnih destinacij, ki ga Svetovna turistična organizacija opredeljuje kot »maksimalno število ljudi, ki lahko istočasno obišejo turistično destinacijo, brez povzročanja škodljivih posledic na fizično (naravno), ekonomsko, socio-kulturno okolje in brez nesprejemljivega zmanjšanja zadovoljstva obiskovalcev« (UNEP 2005 in UNWTO 2005 v Kavčič 2020, str. 26). V diplomskem delu smo raziskali, kaj je trajnostni turizem, opredelili trajnost turizma na območju MOK in ugotovili stopnjo okoljske nosilne zmogljivosti za turizem v MOK. Pri izdelavi okoljske nosilne zmogljivosti za turizem smo uporabili naslednje kazalnike: kazalnik zbiranja in ravnanja z odpadki, kazalnik količine pitne vode, kazalnik kakovosti kopalne vode ter kazalnik odvajanja in čiščenja odpadne vode. Pri analizi smo uporabili podatke za leto 2022.

1.2. Namen in cilji diplomskega dela

Namen diplomskega dela je opredelitev okoljske nosilne zmogljivosti z vidika trajnostnega razvoja turizma na območju MOK.

Cilji:

- Analiza stanja, značilnosti in razvojnih trendov turizma na območju MOK s pomočjo dostopnih kvantitativnih in kvalitativnih podatkov.
- Opredelitev okoljske nosilne zmogljivosti območja MOK z vidika izvajanja in razvoja turizma.
- Ugotoviti, ali je okoljska nosilna zmogljivost z vidika turizma na obravnavanem območju presežena.

1.3. Hipotezi

- Na območju MOK turizem povzroča različne negativne učinke tako na okolje kot tudi na življenje lokalnega prebivalstva.
- Okoljska nosilna zmogljivost območja MOK z vidika turizma še ni presežena.

1.4. Metode dela

Diplomsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu smo uporabili deskriptivno metodo, kjer smo s pomočjo domače in tuje literature in virov opredelili trajnostne vidike turizma, kar smo pri nadaljnjem delu aplicirali na območje MOK. V empiričnem delu smo se osredotočili na okoljsko nosilno zmogljivost preučevanega območja z vidika izvajanja turizma in rekreacije. V ta namen smo izdelali anketni vprašalnik, namenjen prebivalcem MOK, ki se je vsebinsko osredotočal na njihov odnos do turizma na preučevanem območju. Okoljsko nosilno zmogljivost smo opredelili posredno tudi na podlagi podatkov o

posameznih segmentih okolja, sistematično merjenih na ravni občine, statistične regije in/ali države.

2. TRAJNOSTNI TURIZEM

Turizem je gospodarska dejavnost, ki temelji na ljudeh (turistih), ki potujejo in bivajo v kraju zunaj svojega običajnega okolja, z namenom preživljanja prostega časa, sprostitve, poslov ali iz drugih razlogov, in sicer najmanj en dan (ena prenočitev), vendar ne več kot leto dni brez prekinitve (STO 2021, str. 35). Turizem in z njim povezane dejavnosti imajo lahko na okolje številne vplive. Lahko so pozitivni kot tudi negativni. Nekontroliran razvoj turizma, ki ne upošteva socialnega in okoljskega vidika, lahko povzroči obremenjevanje in degradacijo okolja, naravne in kulturne dediščine, upad povpraševanja in nezadovoljstvo lokalne skupnosti. Na to, kakšni bodo vplivi na okolje, vplivajo tudi vrsta turizma, ozaveščenost gostov in delovanje turističnih destinacij ter nastanitev (Kavčič 2020, str. 16; Jurinčič 2009, str. 22 in Galonja 2020, str. 3).

Trajnostni turizem je turizem, ki temelji na trajnostnem razvoju. Svetovna turistična organizacija (UN Tourism 2023) ga opredeljuje kot turizem, ki v celoti upošteva sedanje in prihodnje ekonomske, socialne in okoljske vplive, obravnava potrebe obiskovalcev, naravnega okolja, turističnega gospodarstva in lokalnih skupnosti. Smernice za trajnostni razvoj turizma se lahko uporabljajo za vse vrste turizma in v vseh tipih turističnih destinacij. Trajnostna načela se nanašajo na okoljski, ekonomski in socialni vidik turističnega razvoja. Za dolgoročno trajnost je treba vzpostaviti ravnovesje med vsemi tremi vidiki.

Trajnostni razvoj naj bi zadovoljeval potrebe sedanjih generacij brez ogrožanja zmogljivosti zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij (Our Common Future 1987 v Plut 2010, str. 47). Sestavljajo ga tri vsebinska polja: gospodarsko, socialno in okoljsko, ki so medsebojno uravnotežena (Medhurst 2007 v Plut 2010, str. 56).

Trajnostni turizem temelji na štirih stebrih razvoja:

- Gospodarski: zagotavljati konkurenčnost turističnih krajev in podjetij.
- Okoljski: zmanjševati onesnaženosti zraka, vode in tal, zmanjševati količino odpadkov, krepiti kakovost in značilnost pokrajine ter zavarovati in ohraniti naravo.
- Družbenokulturni: izboljševati kakovost življenja lokalnih skupnosti, krepiti in spoštovati kulturno in zgodovinsko dediščino, različnost turističnih krajev in tradicije.
- Podnebni: zmanjševati vplive turizma na podnebje in povečevati prilagajanje turizma podnebnim spremembam. (MGDŠ, Direktorat za turizem 2023)

»Trajnostni turizem bi tako moral:

- optimalno izkoristiti okoljske vire, ki predstavljajo ključni element pri razvoju turizma, in ohraniti naravno dediščino in biotsko raznovrstnost,
- spoštovati socio-kulturno avtentičnost lokalnih skupnosti, ohraniti njihovo nesnovno in snovno kulturno dediščino in tradicionalne vrednote ter prispevati k medkulturnemu razumevanju in strpnosti,
- zagotoviti dolgoročne in trajnostne gospodarske aktivnosti, ki prinašajo enakomerno porazdeljene socio-ekonomske koristi vsem ključnim deležnikom, vključno s stabilnimi zaposlitvami, možnostmi za zaslužek in socialnimi storitvami za lokalne skupnosti ter prispevati k zmanjševanju revščine.« (UNEP in UNWTO 2005 v Kavčič 2020, str. 22)

»Doseganje trajnostnega turizma je kontinuiran proces, ki zahteva stalno spremljanje vplivov turizma ter uvajanje potrebnih preventivnih in/ali korektivnih ukrepov. Trajnostni turizem bi moral ohraniti tudi visoko raven zadovoljstva obiskovalcev in lokalnega prebivalstva s spodbujanjem njihovega zavedanja o trajnostnih vidikih. To pa ustvarja zahtevo po ozaveščenem delovanju vseh ključnih zainteresiranih strani.« (UNEP in UNWTO 2005 v Kavčič 2020, str. 22-23)

»Gospodarstvo je okoljsko sprejemljivo le v primeru, če zadovoljuje načela okoljske trajnosti (sonaravnosti), zasnovane na ekologiji. Temeljno načelo okoljske trajnosti se namreč glasi: planet lahko preživi le, če sta gospodarstvo in tehnološka dejavnost trajna (trajnostna) v okviru zmogljivosti okolja oz. naravnih virov. Planetarni ekosistem je sicer dinamičen, prilagodljiv, a hkrati kompleksen in pogosto zelo ranljiv. S posegi lahko človek poškoduje nekatere mehanizme ravnovesja in povzroči nepopravljive okoljske poškodbe.« (Brown 2006 in 2008 v Plut 2010, str. 117)

Jurinčič in Gosar (2002 v Jurinčič 2009, str. 13) navajata, da je Graham Miller v svoji raziskavi iz leta 2001 s pomočjo dvokrožne Delfi metode ugotovil, da so relevantni kazalniki trajnostnega turizma naslednji:

- delež lokalnih prebivalcev, ki so zaposleni v turističnem kraju, v primerjavi z deležem nelokalnih prebivalcev,
- višina plač lokalnih prebivalcev, ki so zaposleni v turističnem kraju, v primerjavi z višino plač ostalih zaposlenih,
- višina prihodkov od turizma, ki ostanejo v turističnem kraju, v primerjavi s celotnim prihodkom od turizma v turističnem kraju,
- delež zadovoljnih turistov,
- kazalniki izvajanja presoj vplivov na okolje,
- informiranje obiskovalcev o rezultatih spremljanja kazalnikov trajnostnega turizma.

2.1. Raznolikost vplivov in učinkov turizma

Vplivi in učinki turizma se kažejo kot različne spremembe v naravnem in družbenem okolju, ki nastajajo zaradi izvajanja turističnih dejavnosti. Do njih prihaja zaradi interakcije med lokalnim prebivalstvom, turisti in turistično destinacijo. Pomemben dejavnik pri tem so tudi omejene prostorske in okoljske dobrine, saj povpraševanje po njih pogosto presega njihovo razpoložljivost, kar vodi v neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem (Vodeb 2018a v Galonja 2020, str. 3). Vplivi in učinki turizma so večplastni in pogosto med seboj prepleteni. Lahko so tako pozitivni kot tudi negativni. Na to, kako bomo vplive dojemali, vpliva zorni kot vrednotenja. Zato je pomembno, da jih obravnavamo celovito in obojestransko, s pozitivne in negativne plati (Mason 2015 v Kavčič 2020, str. 16–17). Vplive turizma lahko opazimo tako na okolju kot na socialnem in ekonomskem področju. Okoljski vplivi so običajno povezani s krajem, kjer aktivnost poteka, čeprav obstajajo tudi globalni okoljski vplivi (npr. zračni promet vpliva na stanje atmosfere). Ekonomski in socialni vplivi pa so lahko prisotni tudi v regijah, iz katerih udeleženci prihajajo (Mrak 2011, str. 54). Zaradi kompleksnosti in medsebojne interakcije se učinki turizma ne morejo opredeliti kot izključno okoljski, socialni ali ekonomski (Mason 2003 v Galonja 2020, str. 3).

2.1.1. Okoljski vplivi

Negativni vplivi turizma se pojavijo, ko sta obseg in intenziteta dejavnosti večja od nosilne zmogljivosti območja in ko so presežene meje sprejemljivih sprememb. Nekontroliran turizem predstavlja potencialno okoljsko grožnjo po vsem svetu, saj lahko povzroči velik pritisk na določeno območje, ki se kaže v eroziji tal, splošnem povečanju okoljskega onesnaženja, izgubi naravnih habitatov, povečanem pritisku na ogrožene vrste in povečani ranljivosti območja za gozdne požare (UNEP 2006 v Mrak 2011, str. 54).

Turizem negativno vpliva tudi na vodne vire, predvsem na pitno vodo. Čezmerna raba vode za hotele, bazene, igrišča za golf in osebno porabo lahko pripelje do pomanjkanja vode in degradacije vodnih virov kot tudi do porasta odpadnih voda. Turizem vpliva na lokalne vire, kot so energija, hrana in različne surovine, ki so prisotne v omejenih količinah. Med negativnimi vplivi turizma je opaziti tudi degradacijo in izčrpavanje drugih naravnih virov, kot so fosilna

goriva, minerali, rodovitna prst, mokrišča in prostoživeče živali in rastline (Mrak 2011, str. 54-55).

Turizem povzroča enake oblike onesnaženja kot vsaka industrija; različne emisije škodljivih snovi v zrak, hrup, odpadke, odpadne vode, olja in kemikalije ter vizualno onesnaževanje. Onesnaženost zraka in hrup izhajata zlasti iz povečanega zračnega, cestnega in železniškega prometa, zaradi večjega števila turistov in njihove naraščajoče mobilnosti. Kar 60 % zračnega prometa je povezanega s turizmom, kar kaže na velik prispevek te aktivnosti k onesnaževanju zraka. Onesnaževanje zaradi odpadkov predstavlja velik problem na območjih z veliko koncentracijo s turizmom povezanih aktivnosti in privlačnim naravnim okoljem, kjer lahko nepravilno odloženi odpadki postanejo največji onesnaževalci naravnega okolja. Odpadna voda iz turistične infrastrukture ogroža lokalne vodne vire in s tem tudi reke, morja in jezera v bližini turistične destinacije. Vizualno onesnaženje je prav tako tipično za turistično infrastrukturo, ki je običajno tuj element v okolju in ni v skladu s tradicionalno arhitekturo območja (Mrak 2011, str. 55).

Med pozitivne vplive na okolje lahko štejemo krepitev ekološke zavesti, ekološke etike in ekološke odgovornosti, spodbujanje zaščite naravnega in kulturnega okolja, vir finančnih sredstev za zaščito okolja in izboljšanje infrastrukture in kakovosti naravnega okolja (Mason 2015, Mihalič 2006 in Vodeb 2014 v Kavčič 2020, str. 18).

2.1.2. Sociokulturni vplivi

Med negativnimi sociokulturnimi vplivi turizma je najbolj pomembna izguba ali sprememba identitete in vrednot. Turizem lahko spremeni lokalno kulturo v proizvod, kar pomeni, da postanejo običaji, praznovanja in celo verski obredi čez čas prilagojeni pričakovanjem turistov. Prav tako je pomembna standardizacija ponudbe, kar pomeni, da so pokrajina, prenočišče, hrana in pijača posebni, medtem ko ne smejo biti preveč novi, saj morajo ustrezati potrebam in pričakovanjem turistov. To lahko vodi do določene stopnje monotonosti na območjih, ki so geografsko zelo raznolika. Izguba avtentičnosti je pogosto tudi rezultat razvoja turizma, skupaj z odzivom na turistično povpraševanje (npr. prilagajanje suvenirjev). (Mrak 2011, str. 61)

Med pozitivne sociokulturne vplive turizma lahko štejemo: krepitev kulturne zavesti in spodbujanje zaščite lokalne kulturne dediščine, oživitev starih običajev in obrti, ohranjanje lokalne kulture prebivalstva, višanje kakovosti življenja prebivalstva zaradi dohodkov iz turizma, ustvarjanje novih delovnih mest in razvoj infrastrukture (Mason 2015, Mihalič 2006 in Vodeb 2014 v Kavčič 2020, str. 18).

2.1.3. Ekonomski vplivi

Med negativne ekonomske vplive lahko štejemo: dražji življenjski standard za lokalno prebivalstvo, višje cene nepremičnin, sezonsko brezposelnost, povišane cene blaga zaradi dodatnega turističnega povpraševanja in ekonomsko odvisnost od samo ene dejavnosti (Mason 2015, Mihalič 2006 in Vodeb 2014 v Kavčič 2020, str. 18).

Med pozitivne ekonomske vplive pa spadajo prihodki za lokalno turistično gospodarstvo, zaposlovanje in ustvarjanje novih delovnih mest, valorizacija naravnih in kulturnih privlačnosti, razvoj infrastrukture na območju in povečanje proračunskih prihodkov zaradi turizma (prav tam).

2.2. Zelena shema slovenskega turizma

Na nacionalni ravni že potekajo prizadevanja za trajnostni razvoj turizma. Slovenska turistična organizacija je zeleno/trajnostno usmeritev opredelila kot edino pravo razvojno priložnost za

razvoj Slovenije in njene turistične ponudbe. Trajnostno usmeritev je postavila v jedro svojega delovanja. Pod krovno znamko Slovenia Green deluje nacionalni program Zelena shema slovenskega turizma (ZSST), ki združuje vsa prizadevanja za trajnostni razvoj turizma v Sloveniji. (STO 2019 v Kavčič 2020, str. 25). Zelena shema slovenskega turizma je torej državni program, certifikacijska shema in hkrati znak za turistične kraje in ponudnike namestitvev. Znak promovira zeleno delovanje turističnih ponudnikov in krajev, pri čemer ponudniki turističnih nastanitev pridobijo znak Slovenia Green Accommodation. Ponudniki lahko vstopijo v zeleno shemo na podlagi že pridobljenega enega od mednarodno uveljavljenih okoljskih znakov (MGDŠ, Direktorat za turizem 2023).

Trenutno je v MOK en prejemnik znaka Slovenia Green Destination – Koper in en ponudnik z znakom Slovenia Green Accommodation – Hotel Capris Capodistria Boutique (STO 2026b).

V nadaljevanju je navedenih in opisanih nekaj mednarodnih znakov, ki si prav tako prizadevajo za trajnostni in sonaravni turizem. Te znake priznava tudi Zelena shema slovenskega turizma in so eden od pogojev za pridobitev znaka Slovenia Green za ponudnike nastanitev in parke.

Trajnostni znaki:

- **Green Globe** je certifikat za hotele, resorte, organizatorje potovanj, rent-a-car ter druge tipe turističnih podjetij. Sestavlja ga 44 meril in 380 kazalnikov, med katerimi so nekateri obvezni, drugi izbirni.
- **Green Key** lahko pridobijo hoteli, hostli, manjši nastanitveni objekti, kampi, restavracije, atrakcije in konferenčni centri. Je znak odličnosti na področju okoljske odgovornosti in trajnostnega poslovanja v turizmu. Znak pridobijo podjetja, ki izpolnjujejo stroga merila fundacije za okoljsko izobraževanje FEE.
- **Travelife** je mednarodna certifikacijska shema za trajnostni turizem, ki svojim članom pomaga znižati stroške ter izboljšati okoljske, ekonomske in socialne vplive. Nastanitve, ki izpolnjujejo merila, prejmejo znak Travelife Gold. Število meril, ki jih mora izpolnjevati posamezni ponudnik, se postopoma večja, saj je postopek večstopenjski.

Okoljski znaki:

- **EU Marjetica** je od leta 2003 uradni znak Evropske unije za okolju prijazne turistične nastanitvene obrate. Za EU Marjetico lahko zaprosijo vse vrste nastanitvenih obratov, vključno s hoteli, penzioni, kampi, turističnimi kmetijami, zasebnimi sobodajalci in planinskimi kočami.
- **EMAS** (Eco Management and Audit Scheme) je shema ravnanja z okoljem in okoljskega presojanja, katere znak lahko pridobijo vse vrste organizacij. Nadgrajuje standard ISO 14001, ki spodbuja primernejše ravnanje z okoljem in obveščanje javnosti o vplivih dejavnosti organizacije na okolje.
- **Ecocamping** je sistem za upravljanje, ki temelji na sistemu EMAS. Namenjen je izboljšanju varstva okolja, kakovosti in varnosti v kampu.

Ekološki znak:

- **Bio hotels** je znak za hotele, katerih ciljna skupina so gostje z visokimi ekološkimi merili. Člani so zavezani visokim merilom, ki temeljijo na trajnostni ekonomiji, organsko pridelani hrani, okolju prijazni energiji, vključevanju lokalnih produktov, merjenju ogljičnega odtisa in odgovornem ravnanju z odpadki (STO 2023a).

3. TURIZEM V MOK

V svetu je turizem ena od najhitreje rastočih dejavnosti. Tudi v Sloveniji postaja gospodarsko vedno pomembnejši. Leto 2025 je po skupnem številu prenočitev preseglo do zdaj najuspešnejše leto 2024. Slovenijo je v tem letu obiskalo skoraj 7 milijonov turistov, ki so skupaj ustvarili približno 17,8 milijona prenočitev, kar na letni ravni predstavlja skoraj 6-odstotno rast. Domači turisti so ustvarili približno 4,5 milijona prenočitev, približno enako kot v letu 2024 (25,1 %), medtem ko so tuji turisti s približno 13,4 milijona oziroma 74,9 % vseh prenočitev dosegli 8-odstotno povečanje v primerjavi s prejšnjim letom (STO 2026a).

V MOK je turizem v zadnjih letih prepoznan kot ena izmed gospodarskih panog z največjim razvojnim potencialom ter kot pomemben nosilec nove gospodarske prepoznavnosti in identitete mesta. Čeprav turistični kazalniki v občini še ne dosegajo visokih vrednosti, strateški dokumenti turizem uvrščajo med ključne dejavnosti prihodnjega razvoja (MOK 2017a v Galonja 2020, str. 25). Naraščanje prihodov turistov, predstavljeno v preglednici 1, je povezano z vizijo občine, ki Koper postopno preoblikuje iz industrijskega v turistično mesto s poudarkom na prenovi mestnega jedra, razvoju kulturnih prireditev, krepitvi obiska podeželja ter razvoju kopališkega in aktivnega turizma (RRP za Južno Primorsko regijo 2014–2020 2015a, MOK 2017a in MOK 2019 v Galonja 2020, str. 26). Mesto Koper nosi znak Slovenia Green Destination Gold, kar potrjuje usmerjenost destinacije v trajnostni razvoj (STO 2026b). Hkrati pa povečanje turističnih tokov v zadnjih letih nakazuje tudi možnost približevanja množičnemu turizmu, kar predstavlja izziv za nadaljnji razvoj destinacije (SURS 2020a, SURS 2020b, SURS 2020c, RRP za Južno Primorsko regijo 2014–2020 2015a, MOK 2017a in 2017b in MOK 2019 v Galonja 2020, str. 26).

Občina se v okviru Zelene sheme slovenskega turizma uvršča med redke destinacije, ki ponudnike spodbuja k racionalni rabi vode, vendar ne izpolnjuje vseh meril glede javne objave podatkov o porabi vode. Pomanjkanje vodnih virov je v Kopru izrazito predvsem v sušnih obdobjih, ki sovpadajo z vrhuncem turistične sezone, ko se pritisk na vodovodno omrežje in poraba vode bistveno povečata (ZSST – Akcijski načrt za trajnostni razvoj turizma v MOK 2018 in MOK 2014 v Galonja 2020, str. 29–30).

Občina velja za eno vodilnih turističnih destinacij v Mediteranski Sloveniji in predstavlja pomembno središče pomorskega, navtičnega, kopališkega ter športnega turizma (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2017 in MOK 2019 v Galonja 2020, str. 30). S slike 1 je razvidna obiskanost mestnega kopališča Koper med kopalno sezono. Leta 2017 je bil Koper razglašen za zmagovalko v izboru Evropske destinacije odličnosti (EDEN), s čimer je bil prepoznan kot destinacija z razvito turistično ponudbo, ki temelji na lokalni kulturni dediščini in načelih trajnostnega razvoja (MOK 2017a v Galonja 2020, str. 30).

Preglednica 1: Število prihodov in prenočitev turistov na letni ravni v MOK od leta 2018 do leta 2025, deljeno na domače in tuje turiste (vir: SURS 2026a, SURS 2026c).

		SKUPAJ	Domači	Tuji
2018	Prihodi turistov	100788	34506	66283
	Prenočitve turistov	283217	88438	194779
2019	Prihodi turistov	103786	32849	70937
	Prenočitve turistov	293622	83837	209785
2020	Prihodi turistov	76338	53770	22568
	Prenočitve turistov	250601	171131	79470
2021	Prihodi turistov	109081	75165	33916
	Prenočitve turistov	329858	220946	108912
2022	Prihodi turistov	125169	54012	71157
	Prenočitve turistov	356964	137190	219774
2023	Prihodi turistov	123215	37111	86104
	Prenočitve turistov	360128	98556	261572
2024	Prihodi turistov	128922	34968	93954
	Prenočitve turistov	370848	86559	284289
2025	Prihodi turistov	129603	30496	99107
	Prenočitve turistov	363927	69128	294799

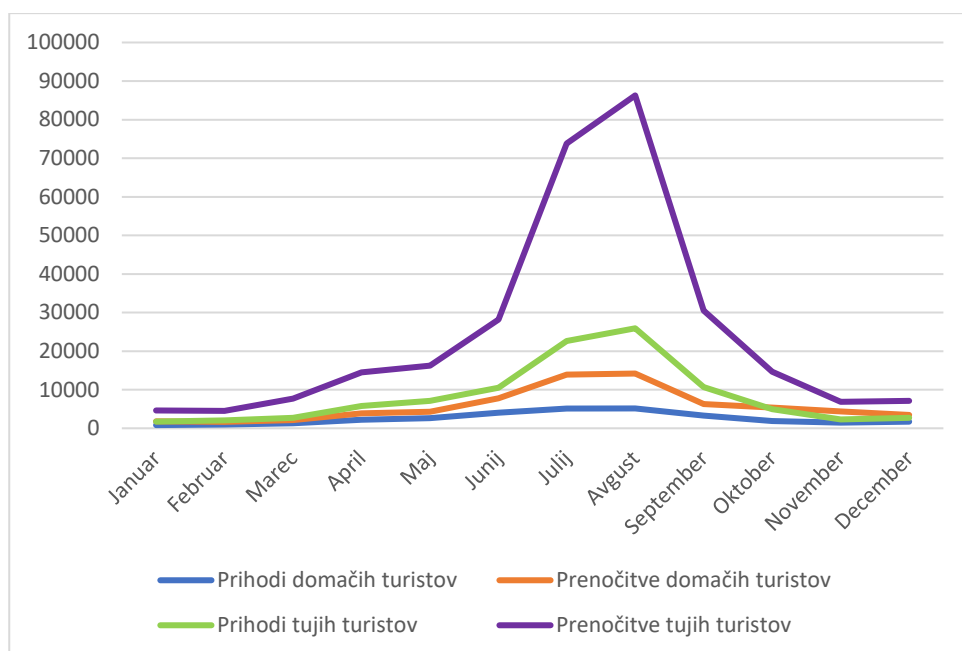
Slika 1: Kopalna sezona na mestnem kopališču Koper (vir: A. Šavko/ Radio Koper v MMC RTV Slovenija 2020).

Koprsko pristanišče je od leta 2005 tudi točka za postanke potniških ladij v Sredozemlju. Od takrat se je v relativno kratkem času uveljavilo kot kakovostna destinacija za sprejem potniških ladij. Potniški terminal je dolg 800 m in globok 10 m, sprejme manjše in velike ladje za vkrcanje in izkrcanje potnikov (MOK 2017a in MOK 2019 v Galonja 2020, str. 31–32). Z vidika turizma so potniške ladje pomembne zaradi ogledov in obiskov mesta, izletov na podeželje in po celi državi, potrošnje v gostinskih lokalih in trgovinah ter zaradi večanja prepoznavnosti Kopra in Slovenije kot turistične destinacije. Po podatkih, ki jih beleži MOK, je razvidno, da se za dnevne izlete odloča okrog 40 % potnikov, da zapustijo ladjo se jih včasih odloči tudi do 80 %, pri manjših ladjah pa ladjo zapustijo skoraj vsi potniki (MOK 2017a v Galonja 2020, str. 32). Kljub prednostim, ki jih prinaša navtični turizem, se je treba zavedati tudi negativnih učinkov, kot so onesnaževanje morja, hrup in gneča zaradi velikih množic ljudi, zlasti zaradi kratkega časa, ki ga preživijo v mestu, in celovite ponudbe, ki jim jo ponuja že križarka (Galonja 2020, str. 32).

V preglednici 2 je predstavljeno število prihodov in prenočitev v MOK, po mesecih za leto 2025, na sliki 2 pa število prihodov in prenočitev domačih in tujih turistov v MOK po mesecih za leto 2025.

Preglednica 2: Prihodi in prenočitve turistov v MOK po mesecih za leto 2025 (vir: SURS 2026b).

MESEC	PRIHODI TURISTOV	PRENOČITVE TURISTOV
Januar	2555	6402
Februar	3050	6171
Marec	3977	9871
April	7981	18311
Maj	9721	20506
Junij	14514	35892
Julij	27773	87727
Avgust	31058	100464
September	13938	36770
Oktober	6837	20029
November	3800	11238
December	4399	10546
Skupaj	129603	363927

Slika 2: Graf števila prihodov in prenočitev domačih in tujih turistov v MOK po mesecih za leto 2025 (vir: SURS 2026b).

4. NOSILNA ZMOGLJIVOST TURISTIČNIH DESTINACIJ

»Naš planet je ogromen, energetsko odprt, a omejen geografski prostor. V takem sistemu obstajajo naravne omejitve tako glede števila prebivalcev kot porabe virov okolja ter zmogljivosti sprejemanja obremenjevanja okolja. Na omejenem planetu, z omejenimi zmogljivostmi naravnega kapitala, planetarnega okolja torej ni mogoča trajna količinska gospodarska rast. Obstajajo planetarno, pa tudi regionalno omejene zmogljivosti okolja.« (Mohr 1996 in Brown 2008 v Plut 2010, str. 128)

Z biološkega vidika je nosilna zmogljivost največja velikost populacije določene vrste, ki jo lahko določeno okolje oskrbuje brez zmanjševanja njegove zmogljivosti oskrbe iste vrste v prihodnosti. Populacija se lahko poveča, če se poveča nosilna zmogljivost okolja (npr. količina hrane). Nosilna zmogljivost ni stalna vrednost, ker se razpoložljivost virov v času spreminja (Kryštufek 1999 v Plut 2010, str. 63).

Za doseganje dolgoročne vizije trajnostnega razvoja turizma z vidika okolja so potrebne ustrezne metode in pripomočki. Pri nas sta uveljavljeni in zakonsko predpisani dve metodi: študija ranljivosti okolja in presoja vplivov na okolje. Svetovna turistična organizacija (WTO) in Program Združenih narodov za okolje (UNEP) priporočata tudi izdelavo analize nosilne zmogljivosti za posamezne destinacije (WTO 1995 in UNEP 1996 v Jurinčič 2009, str. 22–23).

Za omejitev negativnih posledic turizma zaradi prevelikega obiska se je oblikoval pojem stopnje zmogljivosti turističnih destinacij. Svetovna turistična organizacija jo opredeljuje kot »maksimalno število ljudi, ki lahko istočasno obišejo turistično destinacijo, brez povzročanja škodljivih posledic na fizično (naravno), ekonomsko, sociokulturno okolje in brez nesprejemljivega zmanjšanja zadovoljstva obiskovalcev.« (UNEP 2005 in UNWTO 2005 v Kavčič 2020, str. 26) Nosilna zmogljivost destinacije se s časom spreminja, ni končno določena, saj je odvisna od dejavnikov, kot so:

- sezona,
- vedenjske navade turistov,
- destinacijski menedžment,
- dinamične okoljske spremembe in
- spremembe v odnosu lokalnega prebivalstva (Vodeb 2014, str. 95).

»Združenje narodnih parkov ZDA je razvilo matematično formulo za izračun nosilne zmogljivosti turistične destinacije, ki velja predvsem za zaščitena ali zavarovana območja, kot so narodni, krajinski parki in podobno.

$CC = f(Q, T, N, U, DM, AB)$

Pri čemer pomeni: CC – carrying capacity (nosilna zmogljivost destinacije), Q – fizična velikost destinacije, T – toleranca izkoriščanja virov turistične ponudbe, N – število turistov, U – vrsta izkoriščanja virov turistične ponudbe, DM – menedžment turistične ponudbe, AB – navade in odnos lokalnega prebivalstva ter menedžerjev.« (Prav tam, str. 94)

Pri načrtovanju razvoja turizma moramo torej imeti v mislih tudi omejitve zaradi nosilne zmogljivosti destinacije. Jurinčič (2009) je analiziral sedemnajst ključnih kazalnikov nosilne zmogljivosti za scenarij trajnostnega razvoja turizma v slovenski Istri. Ugotovil je, da je pri petih (29 %) presežen prag nosilne zmogljivosti, pri osmih (47 %) nosilna zmogljivost ni trajnostna in pri štirih (24 %) nosilna zmogljivost ni presežena. Destinacija slovenska Istra, ki med drugim vključuje tudi MOK, torej že kaže znake prenasičenosti in s tem negativno vpliva na okolje, zadovoljstvo lokalnih prebivalcev ter na kakovost turističnih proizvodov.

4.1. Vrste nosilne zmogljivosti

V literaturi je najpogostejše zaslediti tri vrste nosilne zmogljivosti: okoljsko, ekonomsko in socialno. Manning (1998) je razdelil nosilno zmogljivost na tri vrste: okoljsko, socialno in vodstveno. Slednjo je dodal, ker je ugotovil, da ima lahko veliko število obiskovalcev negativne vplive na doživljanje drugih obiskovalcev in okolje. Shelby in Heberlein (1984) pa sta opredelila štiri vrste nosilne zmogljivosti: okoljsko, fizično, socialno in zmogljivost infrastrukturnih kapacitet (Mavri 2014, str. 289–290).

Okoljska nosilna zmogljivost pomeni zmogljivost narave/okolja, da prenese določeno stopnjo obremenjevanja, ki ga človek s svojim ravnanjem povzroča v okolju. Do stopnje, ki ne poruši naravnega ravnovesja in ne povzroči sprememb kakovosti v naravi (Plut 2010 v Mavri 2014, str. 289). Pomeni tudi ocenjevanje posegov človeka v geografsko okolje, ki so še sprejemljivi, obremenjevanje pa ne sme preseči regeneracijskih in nevtralizacijskih sposobnosti okolja (Špes et al. 2002 v Mavri 2014, str. 289).

Ekonomska nosilna zmogljivost pomeni zmogljivost ekonomskega/gospodarskega razvoja, dokler ne poruši ravnotežja in ne poslabša gospodarskega razvoja (Stynes 1999 v Mavri 2014, str. 290). Vrednotijo se pozitivni in negativni učinki na ravni države, regije ali lokalno, glede na to ali vplivajo z direktnimi ali indirektnimi učinki na turizem (Mavri 2014 v Baša 2020, str. 14).

Socialna nosilna zmogljivost pomeni stopnjo obremenjenosti ljudi (lokalnega prebivalstva ali turistov) do stopnje, ki jo lahko še prenesejo in ne spremeni njihovega življenja. V primeru, da je presežena, lahko nastanejo konflikti in razlike med lokalnimi prebivalci in turisti, na primer izgubi se avtentičnost lokalnega prebivalstva. V nasprotnem primeru lahko nastanejo pozitivni učinki, kot so prenos znanja, spoštovanje in osebno zadovoljstvo posameznikov. Zaradi socialnih dejavnikov, ki jih je težje meriti, je socialna nosilna zmogljivost težje opredeljiva (Mavri 2014 v Baša 2020, str. 14).

4.2. Kazalniki nosilne zmogljivosti

Kazalniki nudijo pomembne priložnosti za definiranje in implementiranje nosilne zmogljivosti.

Predlagani so trije kazalniki:

- prostorskoekološki,
- sociodemografski in
- političnoekonomski (Coccossis et al. 2002, str. 55).

Prostorskoekološki kazalniki se nanašajo na naravno okolje in infrastrukturo; delimo jih na elastične in fiksne. Med elastične kazalnike spadata splošna in turistična infrastruktura. Čeprav je zmogljivost kazalnikov infrastrukture razmeroma lahko izmeriti, njihova številčna vrednost služi le za orientacijo pri oceni skupne nosilne zmogljivosti. Na njihovo zmogljivost lahko vplivajo političnoekonomski dejavniki z možnimi vlaganji v infrastrukturo, davčnimi olajšavami in nepovratnimi sredstvi investitorjev. Med fiksne kazalnike spadajo ekološka zmogljivost, zmogljivost plaž, klimatske značilnosti ipd. Večina teh kazalnikov je lahko merljivih, tako je treba ugotoviti njihove vrednosti, ki so podlaga za izračun skupne nosilne zmogljivosti za turizem (Jurinčič 2009, str. 36).

Sociodemografski kazalniki se nanašajo na vse elemente v zvezi z lokalno skupnostjo in turisti ter na odnose med njimi. Lažje merljivi so demografski elementi (razpoložljiva delovna sila, izobrazbena struktura ipd.), medtem ko so sociokulturni elementi (kulturna identiteta lokalnih prebivalcev, zadovoljstvo turistov ipd.) veliko težje merljivi. Nanje prav tako vplivajo političnoekonomski dejavniki, vendar manj kot pri infrastrukturi (prav tam, str. 37).

Političnoekonomski kazalniki se nanašajo na ekonomske ukrepe in konkretna vlaganja, povezana z razvojem turizma. Še posebej pri spodnjem pragu nosilne zmogljivosti skušajo, kjer je mogoče, te ukrepe opredeliti s številkami. Če je na primer glavni omejitveni dejavnik oskrba s pitno vodo, država pa že zagotavlja lastna sredstva za izgradnjo vodovodnega omrežja, potem je treba za nosilno zmogljivost upoštevati stanje po izgradnji. Čeprav imajo političnoekonomski kazalniki pri prostorskoekoloških in sociodemografskih kazalnikih le neke vrste korektivno vlogo, so imeli marsikje v Sredozemlju odločilno vlogo pri določanju skupne nosilne zmogljivosti (prav tam).

4.3. Preučitev nosilne zmogljivosti z vidika turizma

Analiza nosilne zmogljivosti z vidika turizma je po metodi Programa Združenih narodov za okolje (UNEP) sestavljena iz štirih faz in velja za najbolj uveljavljen pristop.

V prvi fazi se opredelijo območje analize (destinacija, regija), splošne značilnosti, stopnja turistične privlačnosti ter turistična ponudba. Ocenijo se odnosi med turizmom, gospodarstvom in prebivalci ter zbirajo razpoložljivi podatki in načrtuje pridobivanje manjkajočih podatkov za obravnavano območje.

V drugi fazi – fazi analize območja – se opredelijo tipologija destinacija, odnosi destinacije do širše okolice in pomembni razvojni omejitveni dejavniki. Opravi se vrednotenje turističnih virov, turističnih proizvodov in turističnega povpraševanja ter predvidijo alternativni predlogi turističnih proizvodov.

V tretji fazi se obravnavajo variante turističnega razvoja. Najprej se pripravijo alternativni scenariji, sledi njihova analiza in na koncu se izbere najprimernejšega.

V četrti fazi – fazi izračuna nosilne zmogljivosti območja – se najprej natančneje razdela izbrani scenarij turističnega razvoja, izračuna nosilna zmogljivost in pripravijo navodila za upoštevanje izračunane nosilne zmogljivosti pri realizaciji izbranega scenarija (UNEP/MAP/PAP 1996 v Jurinčič 2009, str. 29).

5. OKOLJSKA NOSILNA ZMOGLJIVOST MOK ZA TURIZEM

5.1. Prva faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti

V prvi fazi izdelave ocene okoljske nosilne zmogljivosti smo opredelili območje MOK tako, da smo opisali splošne značilnosti občine, stopnjo turistične privlačnosti in turistične ponudbe. MOK je del obalno-kraške statistične regije. Med slovenskimi občinami se po površini uvršča na sedmo mesto, saj meri 304 km², po številu prebivalcev pa na četrto mesto, julija 2022 je imela 53.563 prebivalcev (SURS 2023a). MOK spada v pokrajinsko enoto slovenska Istra. Natek jo je glede na pokrajinsko ekološke tipe razdelil v tri oziroma štiri tipe: širše doline in obalne ravnice, gričevja, del Podgorskega krasa in morje v Tržaškem zalivu (Špes et al. 1999 v Špes 2012 v Bednarik 2015, str. 10). Ozemlje MOK obsega približno pet kilometrov dolgo obalo, Koprsko brda ter Kraški rob. Kot lahko vidimo na sliki 3, na severu meji z Italijo, na vzhodu si deli mejo z občino Hrpelje-Kozina, na jugozahodu z občinama Izola in Piran, na jugu s Hrvaško in od leta 2014 na severozahodu še z občino Ankaran. Najdaljša je meja na jugu s Hrvaško (Wikipedija 2015 v Bednarik 2015, str. 22). Pokrajina občine je geološko gledano sestavljena večinoma iz eocenskega fliša, na vzhodu se dvigne na Kraški rob in prehaja v paleogenske apnenice (Senegačnik 2012 in Žmauc 2013 v Bednarik 2015, str. 10). V slovenski Istri so se zaradi hitrega razpadanja kamnine razvile dokaj rodovitne evtrične rjave prsti. Zaradi submediteranskega podnebja sta se razvili tradicionalni dejavnosti vinogradništvo in oljkarstvo. Slednje se je v zadnjih letih precej razširilo. Značilno je obdelovanje tal s kulturnimi terasami (Senegačnik 2012 v Bednarik 2015, str. 10).

Slika 3: Karta MOK (vir: Wikipedia 2025).

Turizem v slovenski Istri se je primarno razvil zaradi hidroklimateškega faktorja. Čeprav predstavlja območje najbolj severni del jadranske obale, prevladujejo predvsem v poletnih mesecih tipične poteze mediteranskega podnebja (Plut 1976, str. 37). Poleg zmerne podnebja so glavni dejavniki, ki privlačijo turiste v slovensko Istro še obmorska lega in ugodne prometne povezave. Razvoj klasičnega obmorskega turizma je omejen zaradi velikega pristanišča in klifne obale. Velik potencial ima tako turistična ponudba, ki zajema kongresni, igralniški in navični turizem (Cigale 2012 v Bednarik 2015, str. 48). Zaradi svoje zgradbe in močne konkurence sosednjih držav, kot sta Hrvaška in Italija, slovenska obala za tuje turiste

ni najbolj privlačna. Kljub temu pa morje pozitivno prispeva k turistični ponudbi, MOK ima tako priložnost, da okrepi morski promet in svoje priložnosti išče v prihodu turistov po morju. Z izgradnjo potniškega terminala in prihodi križark je mesto Koper dobilo priložnost, da postane turistično prepoznavnejše, vendar je treba zagotoviti celovito turistično ponudbo (Cigale 2012 v Bednarik 2015, str. 49). Po ponudbi prenočišč in številu nočitev zaostaja za drugimi obalnimi občinami, zlasti Piranom (Bednarik 2015, str. 49). Zaradi neugodnih, zlasti političnih vzrokov, se je na slovenski obali intenzivni razvoj turizma začel šele po letu 1961. Med leti 1965 in 1975 je razvoj turizma doživel izreden razmah. Koprsko primorje je postalo najpomembnejša turistična regija v Sloveniji (Plut 1976, str. 41).

Leta 2021 je bilo v MOK registriranih 832 nastanitvenih ponudnikov, od tega 7 hotelov, 4 kampi, 190 sobodajalcev, 15 turističnih kmetij z nastanitvijo in 616 drugih nastanitvenih ponudnikov (SURS 2021 v MOK 2023). Skupno število ležišč v MOK je bilo leta 2019 4.954 (SURS 2019 v MOK 2023).

Poleg velikih podjetij, kot so Luka Koper, Intereuropa in Cimos, v Mestni občini Koper deluje tudi kar nekaj srednjih podjetij, kot so na primer Titus Dekani, Istrabenz plini, Vinakoper in drugi (Karierni sejem 2015 v Bednarik 2015, str. 40). V letu 2020 je bilo v občini registriranih 6.903 poslovnih subjektov (AJ PES 2020 v MOK 2023).

V občini Koper je bilo leta 2022 zabeleženih 356.964 prenočitev in 125.169 prihodov turistov (SURS 2023b). V letu 2025 pa 363.927 prenočitev in 129.603 prihodov turistov (SURS 2026b). Med makro destinacijami je bila leta 2022 mediteranska in kraška Slovenija druga najbolj obiskana. Skupno je bilo zabeleženih 1.343.629 prihodov in 3.784.715 prenočitev (STO 2023b, str. 13). Tudi to je eden od kazalnikov, da je turizem v MOK pomembna gospodarska dejavnost.

5.2. Druga faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti

V drugi fazi izdelave okoljske nosilne zmogljivosti smo najprej analizirali območje za razvoj turizma s pomočjo analize SWOT. Nato smo opravili vrednotenje MOK za turizem po zgledu Jurinčiča (2009).

5.2.1. Vidik razvoja turizma

Ker je za uspešno načrtovanje razvoja turizma, poleg prednosti in priložnosti dobro poznati tudi slabosti in nevarnosti območja, smo naredili SWOT-analizo turizma v MOK, predstavljeno v preglednici 3. Analiza temelji na ugotovitvah Pribaca (2015) ter je bila dodatno interpretirana in dopolnjena z lastnim poznavanjem obravnavanega področja.

Menimo, da sta ena od glavnih prednosti za turizem v MOK ugodno submediteransko podnebje in bližina morja. Pomembno je tudi bogastvo kulturne in naravne dediščine na območju. Uveljavljenost turistične destinacije, dobre prometne povezave (tudi pomorske), ponudba lokalne istrske kulinarike in vin ter bližina Italije in Hrvaške dajejo MOK še dodatne prednosti.

Kljub temu ima turizem v MOK tudi nekaj slabosti, kot na primer pomanjkljiv javni prevoz, pomanjkljivo oskrbo z vodo in slabo sodelovanje s sosednjimi občinami. Koncentracija prihodov turistov v poletnih mesecih in večinoma v Kopru lahko dodatno pripomore k večjim prometnim zastojem in težavam pri oskrbi s pitno vodo.

Priložnosti za turizem v MOK vidimo v razvoju aktivnega turizma, saj je zaradi submediteranskega podnebja in lege vse leto primerna za športne aktivnosti na prostem. Bogata naravna in kulturna dediščina, ohranjena narava in kmetijski značaj zaledja nudijo priložnosti za razvoj turistične ponudbe v zaledju ter dodatni razvoj kmečkega in kulinaričnega turizma. Tako bi se odpirale tudi nove možnosti za zaposlitev lokalnih prebivalcev.

Menimo, da so nevarnosti za turizem v MOK predvsem izguba naravnih habitatov in uničenje kulturne krajine zaradi nekontroliranega razvoja turizma in urbanizacije. Nevarnost za turizem predstavljajo tudi podnebne spremembe in s tem dvig morske gladine ter pomanjkanje pitne vode. Potencialna nevarnost je lahko tudi velika konkurenca sosednjih držav.

Preglednica 3: SWOT-analiza turizma v MOK (povzeto in prirejeno po Pribac 2015, str. 12).

Prednosti: - ugodno submediteransko podnebje, - prisotnost obale in morja, - mesto in zaledje z bogato kulturno in naravno dediščino, - istrska kulinarika in vino, - bližina Hrvaške in Italije, - obstoječa turistična infrastruktura, - primerno za športne aktivnosti vse leto, - dobre prometne povezave (dostop tudi z morja).	Slabosti: - prihodi turistov skoncentrirani na poletne mesece, - prihodi turistov skoncentrirani v mestu Koper, - pomanjkljiv javni prevoz, - slabo sodelovanje med občinami, - pomanjkljiva vodooskrba, - prometni zastoji.
Priložnosti: - razvoj aktivnega turizma, - razvoj turistične ponudbe v zaledju, - razvoj turizma na kmetiji, - razvoj kulinarичnega turizma, - več delovnih mest za lokalne prebivalce.	Nevarnosti: - izguba naravnih habitatov in uničenje kulturne krajine, - podnebne spremembe, dvig morske gladine, - pomanjkanje pitne vode, - konkurenca sosednjih držav.

5.2.2. Vrednotenje območja za turizem

Metoda prekrivanja kart privlačnosti je ena najstarejših metod za vrednotenje dejavnikov za turizem. Z razvojem računalniške tehnologije in digitalne kartografije se je v ZDA razvila že v sedemdesetih letih (Gunn 1994 v Jurinčič 2009, str. 31). Leta 1976 je Plut opravil enega prvih vrednotenj slovenske Istre prav s to metodo. Poleg vrednotenja za turizem je opravil še vrednotenje regije za kmetijstvo. Pri obeh je posvetil več pozornosti naravnogeografskim dejavnikom in že takrat opozoril na premajhno rabo zaledja za turistično dejavnost (Jurinčič 2009, str. 33).

Vrednotenje smo omejili na turistične vire. Vrednotenje turističnih proizvodov in turističnega povpraševanja smo izpustili, saj je Jurinčič (2009) izvedel podrobno vrednotenje za celotno slovensko Istro.

Podnebje:

MOK ima submediteransko podnebje. Povprečna letna temperatura zraka je 14,7 °C (Met. in ekol. podatki za Koper 2021 v MOK 2023). Letna količina padavin je 1118 mm (ARSO 2020 v MOK 2023). Za kopanje in sončenje je pomembno, da ima temperatura vode več kot 18 °C daljše obdobje v letu (Jeršič 1998 v Jurinčič 2009, str. 55). Srednja temperatura morja v Kopru je 17,4 °C, minimalna 9,7 °C in maksimalna 29,5 °C (ARSO 2020 v MOK 2023).

Obala:

V MOK je dolžina celotne obalne linije 6,5 kilometra, od tega je 2,6 kilometra v Luki Koper (GURS v MOK 2023). V MOK so tri urejena kopališča: Mestno kopališče Koper, Kopališče Žusterna in Urbani obmorski park Žusterna (ZMKT Koper 2023).

Narava:

V MOK so štiri zavarovana območja: Slavnik – vrh in pobočja, Rakitovec – Jama pod Gabrkom, Rakitovec – Pečina v Radotah in Škocjanski zatok. Slavnik – vrh in pobočja sega tudi na območje Občine Hrpelje-Kozina, druga tri zavarovana območja pa ležijo le na območju MOK. V MOK je skupno 20.811 ha območij naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij, območij Natura 2000 in zavarovanih območij, kar predstavlja 68,6 % površine občine. Območja se med seboj prekrivajo (Boson 2020).

5.3. Tretja faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti

V tretji fazi smo obravnavali variante turističnega razvoja in jih primerjali, kar je predstavljeno v preglednici 4. Po zgledu Jurinčiča (2009) smo obravnavali štiri variante razvoja: scenarij nadaljevanja dosedanjega razvoja, scenarij intenzivnega turističnega razvoja, scenarij ekološkega turizma in scenarij trajnostnega turizma. »Pri oblikovanju možnih razvojnih scenarijev in izboru optimalnega bi morali v regiji upoštevati predvsem naslednje dejavnike:

- naravnogeografske razmere,
- geostrateški položaj in lego območja,
- razvitost območja v ekonomskem in infrastrukturnem pogledu,
- zgodovinski razvoj in tradicionalno orientiranost območja,
- človeške vire,
- razvoj stičnih območij in njihov vpliv,
- pričakovane makro vplive glede na politično-gospodarski razvoj regije in širšega prostora v okviru evropskih razvojnih trendov in gibanj.« (prav tam, str. 107)

Scenarij nadaljevanja dosedanjega razvoja bi imel po mnenju Jurinčiča (prav tam) naslednje značilnosti:

- intenzivni razvoj turistične infrastrukture v obalnem in priobalnem pasu s poudarkom na razvoju dosedanjih oblik turistične dejavnosti,
- pomanjkanje celovitih turističnih proizvodov in njihovega skupnega trženja,
- šibka informacijsko-promocijska predstavitev območja,
- pomanjkljiva sekundarna turistična ponudba (animacije, prireditve, rekreacije ...),
- zapostavljanje turističnih virov v zaledju,
- navzkrižje interesov med gospodarskimi dejavnostmi (turizem – industrija – promet),
- nezadostno vključevanje prebivalcev v načrtovanje razvoja turizma,
- prepočasno urejanje prometne infrastrukture in neustrezen javni promet,
- prepočasno urejanje komunalne infrastrukture.

Scenarij intenzivnega turističnega razvoja bi se po predpostavkah Jurinčiča (prav tam) kazal predvsem po naslednjem:

- intenzivna poselitev prostora,
- intenzivna gradnja nastanitvenih zmogljivosti,
- izgradnja vodnih parkov,
- intenzivni poselitvi ne bi sledila opremljenost prostora z infrastrukturo in sekundarnimi dejavnostmi itd.,
- varovanje naravnih vrednot in kulturne dediščine ter skrb za okolje bi bila minimizirana,
- razvoj je podvržen maksimalnim ekonomskim učinkom, ki največkrat vodijo k zasičenosti prostora,
- prebivalci ne bi bili vključeni v načrtovanje turističnega razvoja in bi bili zaradi negativnih vplivov turizma nezadovoljni.

Scenarij razvoja ekološkega turizma bi imel naslednje značilnosti:

- poudarjena skrb za ohranjenost okolja,
- pridelava zdrave hrane na naravi prijazne načine,
- večja uporaba obnovljivih virov energije,
- obsežna zavarovana območja naravnih vrednot,
- tako na obali kot v zaledju bi bile zanemarjene razvojne potrebe lokalnega prebivalstva,
- lokalno prebivalstvo bi bilo obravnavano le kot etnološka posebnost, ki jo je treba zavarovati kot kulturno dediščino,
- dejavnosti prebivalcev ne bi smele z ničimer spreminjati in vplivati na naravno okolje,
- turizem bi bil le obrobna dejavnost in podrejen načelom varovanja narave,
- občina in država ne bi zmogli nadomestiti izpada dohodka zaradi preobsežnega varovanja narave,
- manjši prihodki iz turistične dejavnosti ne bi omogočali investiranja v splošno in turistično infrastrukturo niti njihovega vzdrževanja,
- prebivalci bi bili zadovoljni z ohranjenostjo okolja, ne bi pa bili zadovoljni z ekonomskimi razmerami,
- lastniki kapitala bi se izogibali vlaganjem na območju, ki bi prinašalo premajhen dobiček (prav tam, str. 109–110).

Scenarij trajnostnega turizma bi izhajal iz obstoječega stanja in razvoj preusmeril ob upoštevanju naslednjih usmeritev:

- upoštevanje omejitvenih dejavnikov turističnega razvoja,
- maksimalna vključitev lokalne in širše družbene skupnosti v načrtovanje in izvajanje dolgoročno uravnoteženega razvoja,
- usmerjena poselitev in enakomeren razvoj celotnega območja,
- izkoriščanje turističnih virov in hkrati maksimalno varstvo okolja,
- varovanje naravnih vrednot in kulturne dediščine ter istočasno razvijanje primernih oblik turizma,
- smotrno izkoriščanje naravnih virov z zmanjšanjem porabe vode, energije in odpadkov na turistično nočitev,
- rast turistične dejavnosti bi sledila izgradnji potrebne splošne infrastrukture,
- razvoj ponudbe drugih turističnih proizvodov na območju (turizem na kmetiji, naravoslovje in vzgoja o okolju, športnorekreacijski in klimatski turizem itd.),
- sodelovanje in povezovanje turističnih ponudnikov,
- oblikovanje celovitih turističnih proizvodov regije,
- povezava turistične ponudbe celotnega istrskega polotoka ter na italijanski strani do Benetk (prav tam, str. 110).

S scenarijem nadaljevanja dosedanjega razvoja turizma bi se ohranile že obstoječe turistične dejavnosti, turistična infrastruktura bi bila skoncentrirana v priobalnem pasu. Vključevanje lokalne skupnosti bi bilo nezadostno, urejanje komunalne in prometne infrastrukture pa prepočasno. Intenzivni turistični razvoj bi prinašal ekonomske koristi v kratkem časovnem obdobju, potencialno bi se ustvarila nova delovna mesta v turizmu. Vendar bi lahko bili pozitivni učinki takega razvoja kratkotrajni, saj bi bila obremenitev okolja velika, gradnja bi bila obsežna in s tem bi se uničeval videz kulturne krajine. Lokalno prebivalstvo ne bi bilo vključeno v načrtovanje razvoja turizma in bi bilo zaradi negativnih učinkov turizma nezadovoljno. Razvoj ekološkega turizma bi prinesel večjo uporabo obnovljivih virov energije, obremenitev okolja bi bila minimalna, zavarovana območja naravnih vrednot bi bila obsežna. Vendar bi bile s tem zanemarjene razvojne potrebe lokalnega prebivalstva, prišlo bi do neravnovesja med varstvom okolja in ekonomskimi koristmi. Trajnostni turizem bi se razvijal ob upoštevanju omejitvenih dejavnikov turističnega razvoja. Ohranila bi se naravna in kulturna dediščina, lokalno prebivalstvo bi bilo vključeno v načrtovanje razvoja turizma. Tako bi bili pozitivni učinki turizma dolgoročni. Rast turistične dejavnosti bi sledila izgradnji splošne infrastrukture, tako bi bil razvoj počasnejši, ekonomske koristi pa v kratkem časovnem obdobju morebitno manjše.

Preglednica 4: Scenariji turističnega razvoja (povzeto in prirejeno po Jurinčič 2009, str. 107–112).

Scenarij	Prednosti	Slabosti
Nadaljevanje dosedanjega razvoja	- uporaba že obstoječe infrastrukture in vzpostavljenih turističnih dejavnosti - ekonomske koristi	- nezadostno vključevanje lokalne skupnosti - prepočasno urejanje komunalne in prometne infrastrukture
Intenzivni turistični razvoj	- ekonomske koristi v kratkem časovnem obdobju - potencial za ustvarjanje novih delovnih mest v turizmu	- obsežna gradnja in pretirano izkoriščanje območja - velika obremenitev okolja - nezadovoljstvo lokalnega prebivalstva
Razvoj ekološkega turizma	- večja uporaba obnovljivih virov energije - minimalna obremenitev okolja, obsežna zavarovana območja	- zanemarjanje razvojnih potreb lokalnega prebivalstva - neravnovesje med varstvom okolja in ekonomskimi koristmi
Trajnostni turizem	- upoštevanje omejitvenih dejavnikov turističnega razvoja - ohranjanje naravne in kulturne dediščine - vključevanje lokalne in širše skupnosti - trajnejše koristi	- počasnejša rast turistične infrastrukture - možne manjše ekonomske koristi v kratkem časovnem obdobju

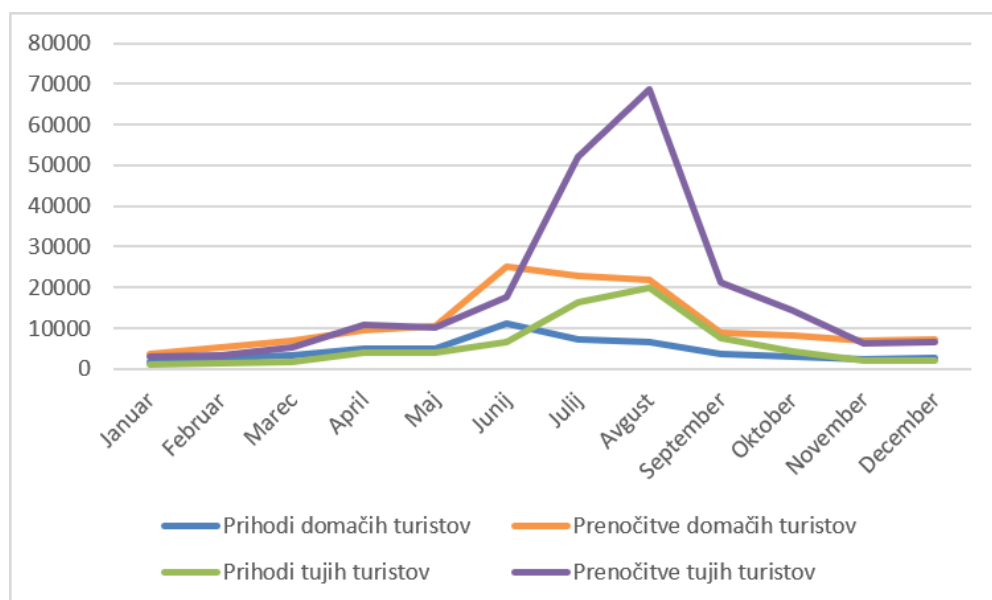
Na podlagi opravljene primerjave scenarijev smo kot najprimernejšega izbrali scenarij trajnostnega turizma. Trajnostni turizem ima namreč največ prednosti in najmanj slabosti.

5.4. Četrta faza ocene okoljske nosilne zmogljivosti

V četrti fazi smo naredili izračun nosilne zmogljivosti MOK za turizem za leto 2022. Ker nas zanima predvsem okoljska nosilna zmogljivost, smo izračun omejili na prostorskoekološke kazalnike. Kazalniki, ki smo jih uporabili, so: kazalnik zbiranja in ravnanja z odpadki, kazalnik količine pitne vode, kazalnik kakovosti kopalne vode ter kazalnik odvajanja in čiščenja odpadne vode. Podatke kazalnikov smo primerjali s podatki o prenočitvah turistov v MOK v letu 2022, ki so predstavljeni v preglednici 5 in na sliki 4. Po zgledu Jurinčiča smo nosilno zmogljivost posameznega kazalnika ocenili s tremi kategorijami: ni presežena, ni trajnostna in presežena. Oceno »ni presežena« smo dodelili kazalnikom, za katere smo ocenili, da njihova nosilna zmogljivost ni presežena in da število prenočitev ne vpliva na nosilno zmogljivost. Če smo za posamezni kazalnik ugotovili, da nosilna zmogljivost sicer še ni presežena, vendar je blizu praga svoje zmogljivosti, smo ga ocenili z oceno »ni trajnostna«. Kazalnikom, pri katerih smo ugotovili, da je nosilna zmogljivost že presežena in da število prenočitev vpliva na nosilno zmogljivost, smo dodelili oceno »presežena«.

Preglednica 5: Prihodi in prenočitve turistov v MOK po mesecih za leto 2022 (vir: SURS 2023b).

MESEC	PRIHODI TURISTOV	PRENOČITVE TURISTOV
Januar	2845	6613
Februar	4066	8625
Marec	5222	12143
April	8837	20261
Maj	9089	20942
Junij	17567	42923
Julij	23489	75206
Avgust	26559	90402
September	11275	30159
Oktober	7284	22491
November	4260	13423
December	4676	13776
Skupaj	125169	356964

Slika 4: Graf prihodov in prenočitev domačih in tujih turistov v MOK po mesecih za leto 2022 (vir: SURS 2023b).

5.4.1. Zbiranje in ravnanje z odpadki

V MOK za zbiranje in ravnanje z odpadki skrbi podjetje Marjetica Koper. V vseh naseljih v MOK in Občini Ankaran imajo nameščene zbiralnice za ločeno zbiranje komunalnih odpadkov – ekološke otoke. Zabojniki se razlikujejo po barvi pokrova in odprtinah na pokrovu ter na vsakem zabojniku je nalepka, ki pove, katerim vrstam odpadkov je zabojnik namenjen. Ločeno zbirajo naslednje frakcije: papir in karton, steklo, plastično in kovinsko embalažo, biološke odpadke, kosovne odpadke in nevarne odpadke. Na ekoloških otokih je poleg zabojnikov za papir in karton, embalažo, steklo in biološke odpadke po navadi še zabojnik za preostanek odpadkov. Marjetica Koper upravlja dva zbirna centra: zbirni center Dvori in Sermin. V zbirnem centru Sermin je prekladalna postaja za zbrane odpadke – tako mešane komunalne odpadke kot ločene frakcije. Tako zbrane odpadke nato predajo pooblaščenim prevzemnikom v nadaljnje ravnanje (Marjetica Koper 2024a in Marjetica Koper 2024b). V preglednici 6 je prikazana količina zbranih komunalnih odpadkov po mesecih za leto 2022. Podatki se nanašajo na MOK in Občino Ankaran. Količina zbranih odpadkov v MOK predstavlja 94 % vseh zbranih odpadkov (osebna komunikacija z zaposlenim Marjetice Koper, sektor Snaga, 13. 6. 2023).

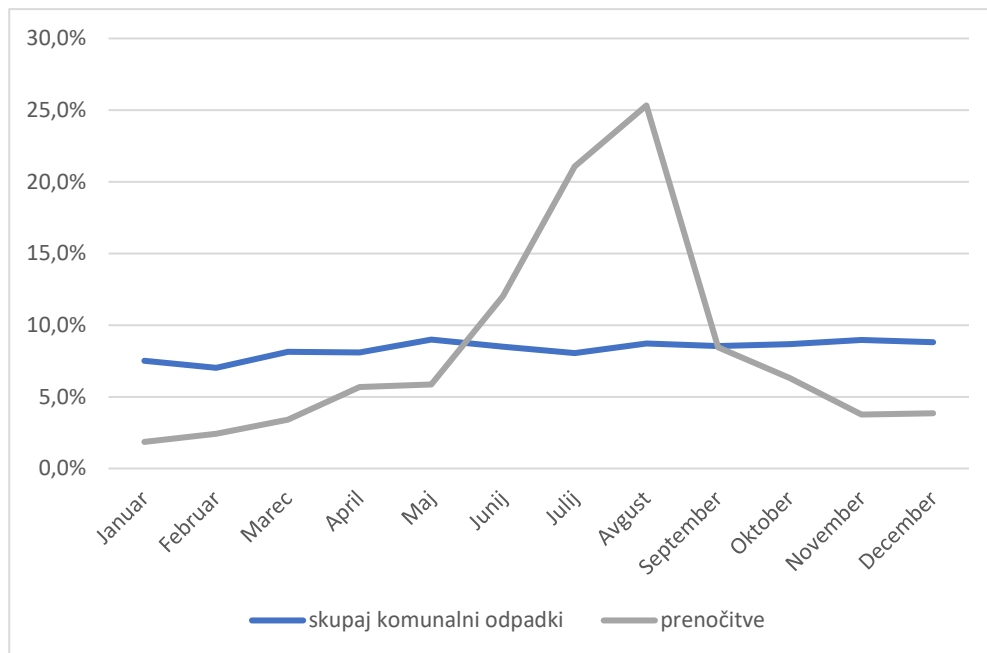
Preglednica 6: Količina zbranih komunalnih odpadkov po mesecih za leto 2022 (vir: osebna komunikacija z zaposlenim Marjetice Koper, sektor Snaga, 13. 6. 2023).

MESEC/ FRAKCIJA	MEŠANI KOMUNALNI ODPADKI (MKO) v kg	SKUPAJ KUMUNALNI ODPADKI (MKO + LOČENE FRAKCIJE) v kg
Januar	1.012.720	1.840.382
Februar	970.600	1.722.118
Marec	1.067.040	1.998.633
April	1.099.280	1.987.801
Maj	1.167.160	2.205.039
Junij	1.218.020	2.083.213
Julij	1.144.100	1.972.588
Avgust	1.258.320	2.137.324
September	1.144.040	2.097.153
Oktober	1.195.100	2.127.087
November	1.123.760	2.196.345
December	1.092.720	2.160.277
SKUPAJ	13.492.860	24.527.960

V grafu na sliki 5 smo primerjali deleže skupaj zbranih komunalnih odpadkov in deleže prenočitev. Tako smo preverili, ali število nočitev vpliva na zbrane odpadke. Avgusta, ko je bilo zabeleženih največ prenočitev – 90.402, je bilo skupno zbranih 2.137.324 kg odpadkov. Največ zbranih odpadkov je bilo v mesecu maju – 2.205.039 kg, vendar je po številu prenočitev mesec maj šele na šestem mestu z 20942 zabeleženimi nočitvami. Januarja in februarja, ko je bilo zabeleženih najmanj nočitev, je bilo zbranih najmanj odpadkov.

Za ugotavljanje povezanosti med številom turističnih nočitev in količino zbranih komunalnih odpadkov smo izračunali Spearmanov koeficient korelacije. Izračunana vrednost koeficienta znaša 0,29, kar kaže na šibko povezanost med obema spremenljivkama. Tako smo potrdili ugotovitve grafične analize, da število nočitev ne vpliva bistveno na količino zbranih odpadkov. Za boljše razumevanje rezultatov smo izračunali še delež povprečnega dnevnega števila turistov glede na število stalnih prebivalcev MOK. Povprečno dnevno število ljudi je bilo izračunano na podlagi mesečnega števila prenočitev in števila dni v posameznem mesecu. Ugotovili smo, da tudi v najbolj obiskanih poletnih mesecih turisti predstavljajo razmeroma majhen delež glede na število stalnih prebivalcev občine. V mesecu avgustu, v katerem je bilo zabeleženih največ nočitev, je bil delež turistov glede na stalne prebivalce občine 5,4 %. Zato turistični obisk najverjetneje ni dovolj intenziven, da bi povzročil izrazito povečanje količine

zbranih komunalnih odpadkov. Glede na to ugotovitev in na podatke, da se količina skupno zbranih odpadkov na letni ravni ne viša bistveno, smo nosilni zmogljivosti pri kazalniku zbiranja in ravnanja z odpadki dodelili oceno ni presežena.

Slika 5: Graf primerjave količine zbranih komunalnih odpadkov s številom prenočitvev.

V času izvedbe ocene okoljske nosilne zmogljivosti podatki o količini zbranih komunalnih odpadkov za leto 2025 še niso bili na voljo. Prav tako niso bili razpoložljivi podatki za leto 2024 na mesečni ravni, temveč le podatek o skupni letni količini zbranih komunalnih odpadkov, ki je znašala 25.581.434 kg (Marjetica Koper 2026).

5.4.2. Poraba pitne vode

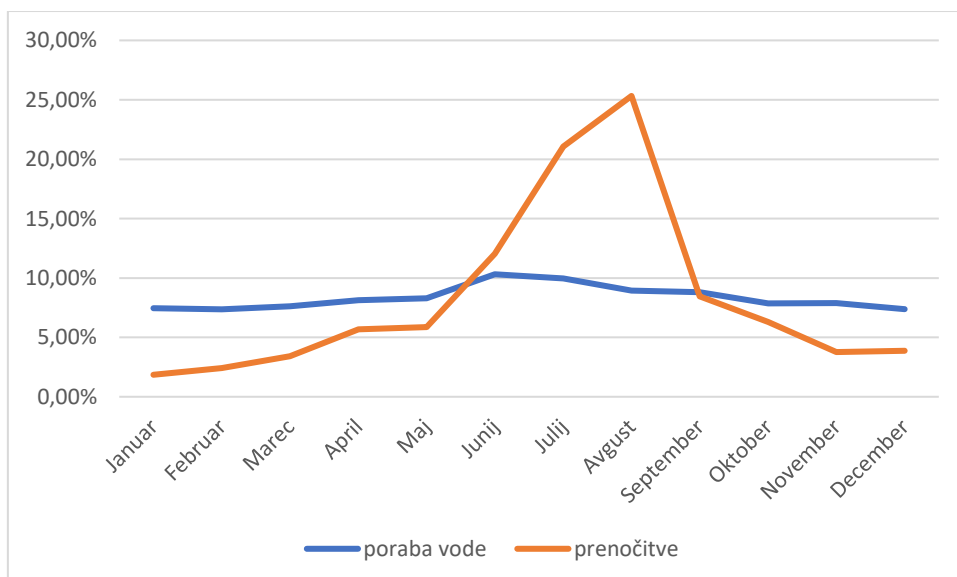
MOK z vodo oskrbuje družba Rižanski vodovod Koper. Družba oskrbuje še Občino Piran, Občino Izola in Občino Ankaran. V slovenski Istri je na javni vodovodni sistem priključenih 99,6 % prebivalcev. Število uporabnikov s stalnim prebivališčem je bilo leta 2022 91.749, v turistični sezoni pa več kot 120.000. Nominalna zmogljivost vodnega vira reke Rižane je 240 l/s. Poleg tega pa družba Rižanski vodovod Koper upravlja še en lastni vodni vir, to je vodni vir Sečovlje – vodna vira Gabrijeli z zmogljivostjo 40 l/s in Bužini z zmogljivostjo do 60 l/s. Manjkajoče količine zaradi nezadostne izdatnosti vodnega vira reke Rižane na podlagi medsebojnih dogovorov oz. pogodb kupujejo iz sosednjih dveh vodovodnih sistemov, ki črpata vodo iz naslednjih virov: vodni vir Gradole, vodni vir Klariči in vodni vir Sv. Ivan Buzet. Od 26. julija 2022 do 29. avgusta 2022 so se zaradi suše izvajali prevozi vode iz reke Unice v vodarno Rižana z avtocisternami. Skupaj so pripeljale za 54.430 m³ surove vode (Rižanski vodovod Koper 2023). V preglednici 7 je prikazana poraba pitne vode v MOK za leto 2022 po mesecih, ločeno na gospodinske odjemalce in gospodarske odjemalce, ki vključujejo tudi ponudnike turističnih storitev (osebna komunikacija z zaposlenim Rižanskega vodovoda Koper, 16. 6. 2023).

V grafu na sliki 6 smo po mesecih prikazali primerjavo deležev prenočitvev z deleži skupne porabe pitne vode (gospodinski in gospodarski odjemalci). Za ugotavljanje korelacije med porabo pitne vode in številom nočitev smo izračunali Spearmanov koeficient korelacije. Izračunana vrednost koeficienta znaša 0,87, kar kaže na zelo močno povezanost med obema spremenljivkama.

Največja poraba vode leta 2022 je bila v poletnih mesecih junija, julija in avgusta, ko je bilo zabeleženih tudi največ nočitev. Ker je v poletnih mesecih, ko je največja nevarnost za sušo, tudi največja poraba vode in ker je bilo že leta 2022 potrebno ukrepanje s prevozi vode z avtocisternami, smo nosilno zmogljivost pri kazalniku porabe pitne vode ocenili kot preseženo.

Preglednica 7: Poraba pitne vode v MOK za leto 2022 po mesecih, ločeno na gospodinske odjemalce in gospodarske odjemalce (vir: osebna komunikacija z zaposlenim Rižanskega vodovoda Koper, 16. 6. 2023).

MESEC/ODJEMALCI	GOSPODINJSKI	GOSPODARSKI	SKUPAJ
Januar	164.922	73.728	238.650
Februar	160.958	74.812	235.770
Marec	165.445	78.957	244.402
April	176.233	83.752	259.985
Maj	168.414	96.938	265.352
Junij	206.585	123.723	330.308
Julij	213.188	105.755	318.943
Avgust	197.795	88.500	286.295
September	194.663	87.564	282.227
Oktober	164.503	87.535	252.038
November	168.942	83.561	252.503
December	161.746	74.266	236.012
SKUPAJ	2.143.394	1.059.091	3.202.485

Slika 6: Graf primerjave skupne porabe pitne vode s številom prenočitev.

V času izdelave ocene okoljske nosilne zmogljivosti podatki o porabi pitne vode za leto 2025 na mesečni ravni niso bili razpoložljivi.

5.4.3. Kakovost kopalne vode

Na naravnih kopališčih in kopalnih območjih meritve kakovosti kopalne vode zagotavlja država. Merilna mesta, pogostost spremljanja kakovosti kopalne vode ter parametre kakovosti določa program monitoringa. Med kopalno sezono je treba analizirati vsaj štiri vzorce vode, vključno z vzorcem pred kopalno sezono, s tem da med posameznimi vzorčenji ne sme biti več kot 31 dni. Kazalnika fekalnega onesnaženja, bakteriji *Escherichia coli* in intestinalni enterokoki, sta del standardizirane analize, izvajalci pa morajo imeti metodo vključeno v akreditacijsko listino. Poleg mikrobiološkega onesnaženja je treba v kopalnih vodah spremljati tudi pojave drugih vrst onesnaženja, kot so plavajoči odpadki. V primeru, da profil kopalne vode pokaže možnost razraščanja cianobakterij, se v monitoring vključi tudi ta parameter. Kopalna voda se na podlagi mikrobiološke kakovosti vode razvrsti v enega od štirih razredov: odlična, dobra, zadostna in slaba. Za kopanje so primerne tiste kopalne vode, ki so vsaj zadostne kakovosti (Poje 2023).

V MOK so bila v letu 2022 štiri merilna mesta:

- Kopalno območje Žusterna – AC Jadranka (mandrač Molet),
- Mestno kopališče Koper (Koper – med pomoloma),
- Kopališče Žusterna (Žusterna – sredina kopališča),
- Kopališče Žusterna (otroški bazen (zunaj, levo)).

Med kopalno sezono 2022 so bili skoraj vsi vzorci v Mestni občini Koper skladni s priporočili Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Neskladna sta bila dva vzorca, odvzeta 21. junija in 21. julija na Kopališču Žusterna (otroški bazen (zunaj, levo)). Po priporočilih NIJZ se je vzorčenje ponovilo, in sicer prvo 24. junija in drugo 25. julija. Oba rezultata ponovnega vzorčenja sta bila skladna s priporočili NIJZ. Onesnaženje lahko pripišemo bližini hudournika Žusterna merilnemu mestu, kjer so se meritve izvajale. V iztoku hudournika je kopanje prepovedano, kar je tudi označeno z opozorilno tablo. Na podlagi teh podatkov smo nosilno zmogljivost pri kazalniku kakovosti kopalne vode ocenili kot netrajnostno.

Meritve za leto 2022 so predstavljene v preglednicah 8, 9, 10 in 11.

Preglednica 8: Meritve na merilnem mestu: Kopalno območje Žusterna – AC Jadranka (mandrač Molet) (vir: MOP ARSO 2024).

Datum	<i>Escherichia coli</i> (Št./100 ml)	Intestinalni enterokoki (št./100 ml)	Skladnost rezultata s priporočili NIJZ	Opomba
18. maj 2022	<4	<4	skladen	-
7. jun. 2022	<4	<4	skladen	-
21. jun. 2022	<4	<4	skladen	-
3. jul. 2022	<4	<4	skladen	-
21. jul. 2022	<4	<4	skladen	-
2. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
15. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
30. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
13. sep. 2022	<4	<4	skladen	-

Preglednica 9: Meritve na merilnem mestu: Mestno kopališče Koper (Koper – med pomoloma) (vir: prav tam).

Datum	<i>Escherichia coli</i> (Št./100 ml)	Intestinalni enterokoki (št./100 ml)	Skladnost rezultata s priporočili NIJZ	Opomba
18. maj 2022	<4	<4	skladen	-
7. jun. 2022	<4	<4	skladen	-
21. jun. 2022	<4	<4	skladen	-
3. jul. 2022	<4	<4	skladen	-
21. jul. 2022	<4	<4	skladen	-
2. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
15. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
30. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
13. sep. 2022	<4	31	skladen	-

Preglednica 10: Meritve na merilnem mestu: Kopališče Žusterna (Žusterna – sredina kopališča) (vir: prav tam).

Datum	<i>Escherichia coli</i> (Št./100 ml)	Intestinalni enterokoki (št./100 ml)	Skladnost rezultata s priporočili NIJZ	Opomba
18. maj 2022	<4	<4	skladen	-
7. jun. 2022	<4	<4	skladen	-
21. jun. 2022	<4	<4	skladen	-
3. jul. 2022	<4	<4	skladen	-
21. jul. 2022	330	10	skladen	-
25. jul. 2022	160	62	skladen	-
2. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
15. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
30. avg. 2022	<4	<4	skladen	-
13. sep. 2022	20	4	skladen	-

Preglednica 11: Meritve na merilnem mestu: Kopališče Žusterna (otroški bazen (zunaj, levo)) (vir: prav tam).

Datum	<i>Escherichia coli</i> (Št./100 ml)	Intestinalni enterokoki (št./100 ml)	Skladnost rezultata s priporočili NIJZ	Opomba
24. maj 2022	60	71	skladen	-
7. jun. 2022	40	36	skladen	-
21. jun. 2022	2900	140	ni skladen	Po priporočilih NIJZ in ARSO se vzorčenje ponovi
24. jun. 2022	130	70	skladen	Rezultati ponovnega vzorčenja
4. jul. 2022	20	47	skladen	-
21. jul. 2022	800	36	ni skladen	Po priporočilih NIJZ in ARSO se vzorčenje ponovi
25. jul. 2022	90	67	skladen	Rezultati ponovnega vzorčenja
2. avg. 2022	10	110	skladen	-
17. avg. 2022	10	48	skladen	-
30. avg. 2022	20	34	skladen	-
13. sep. 2022	10	38	skladen	-

V letu 2025 je bilo v MOK pet merilnih mest:

- Kopalno območje Žusterna – AC Jadranka (Molet, stopnice (zunanja stranica)),
- Kopalno območje Žusterna – AC Jadranka (ploščad 1 (stopnice levo)),
- Mestno kopališče Koper (pomol 1 (stopnice)),
- Kopališče Žusterna (sredina, pri stolpu),
- Kopališče Žusterna (otroški bazen (zunaj, levo)).

Na vseh merilnih mestih so bile vse meritve v letu 2025 skladne s priporočili NIJZ (MOP ARSO 2026).

5.4.4. Odvajanje in čiščenje odpadne vode

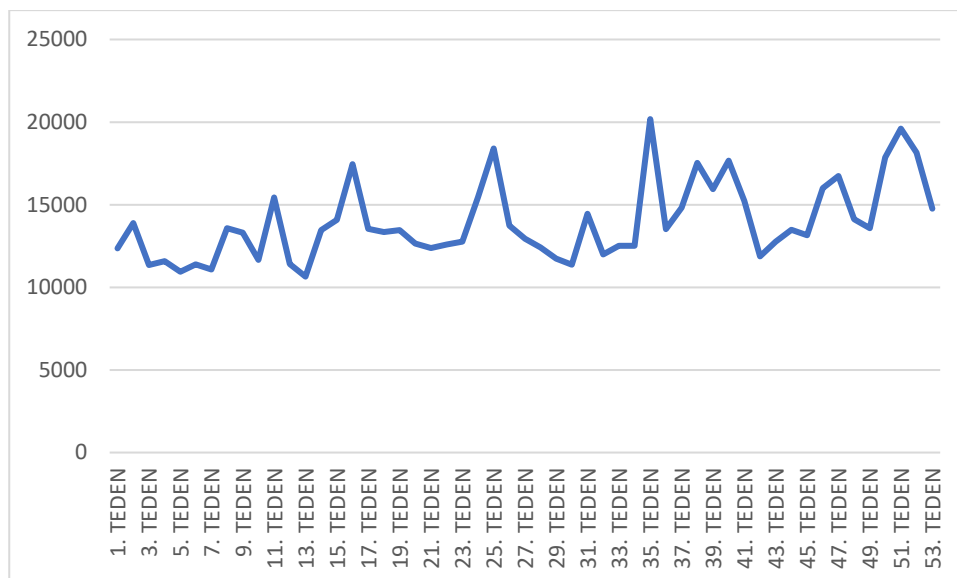
Centralna čistilna naprava Koper (CČN Koper) čisti odpadne vode občin Izola, Ankaran in MOK. Njena projektirana kapaciteta je 84500 PE (populacijskih ekvivalentov). Poleg CČN Koper ima Marjetica Koper v upravljanju še 10 naprav, večjih od 50 PE. To so:

- ČN Žgani s kapaciteto 650 PE,
- ČN Kubed s kapaciteto 420 PE,
- ČN Osp Gabrovica s kapaciteto 460 PE,
- ČN Kastelec s kapaciteto 110 PE,
- ČN Movraž s kapaciteto 200 PE,
- ČN Lukini s kapaciteto 60 PE,
- ČN Podgorje s kapaciteto 200 PE,
- ČN Rakitovec s kapaciteto 120 PE,
- ČN Zazid s kapaciteto 120 PE,
- ČN Škofije s kapaciteto 265 PE.

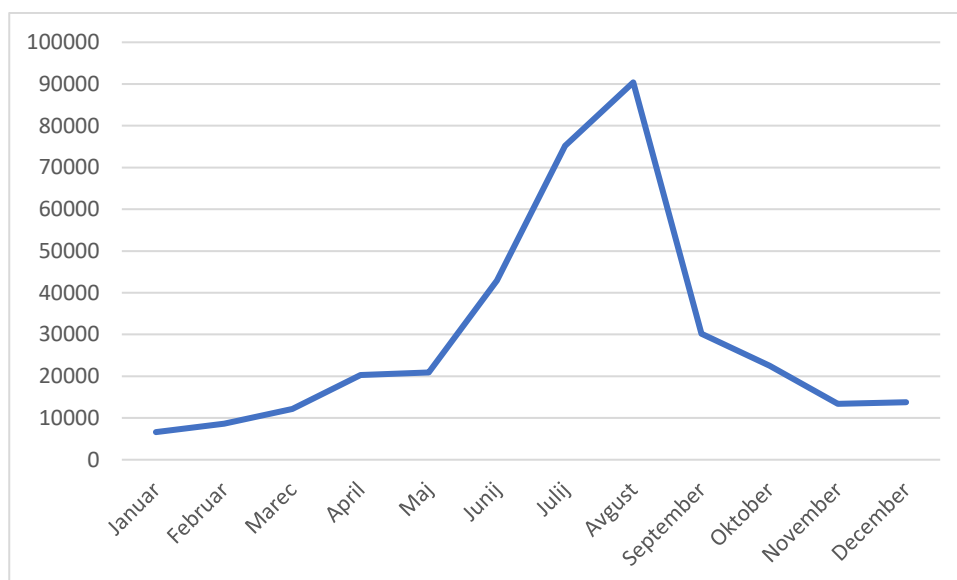
V preglednici 12 so prikazane trajne meritve pretoka na iztoku iz CČN Koper za leto 2022. V grafih na slikah 7 in 8 pa povprečni dnevni pretok CČN Koper po tednih za leto 2022 ter prenočitve v MOK po mesecih za leto 2022.

Preglednica 12: Trajne meritve pretoka na iztoku CČN Koper za leto 2022 (vir: osebna komunikacija z zaposlenim Marjetice Koper, 23. 2. 2023).

Teden	Pretok v m ³ /dan			Kumulativa m ³
	Min	Maks	Povpr.	
1. TEDEN	12240	12470	12355	24710
2. TEDEN	12210	19150	13884	97190
3. TEDEN	10990	12060	11356	79490
4. TEDEN	10750	13920	11579	81050
5. TEDEN	10720	11160	10939	76570
6. TEDEN	10880	11750	11397	79780
7. TEDEN	10400	11730	11070	77490
8. TEDEN	12010	15820	13581	95070
9. TEDEN	11580	15850	13301	93110
10. TEDEN	11180	11920	11656	81590
11. TEDEN	5280	38980	15430	77150
12. TEDEN	11020	12260	11406	79840
13. TEDEN	9870	10980	10649	74540
14. TEDEN	11070	15220	13457	94200
15. TEDEN	13110	16710	14090	98630
16. TEDEN	2780	47720	17446	87230
17. TEDEN	11800	15710	13549	94840
18. TEDEN	12110	16620	13337	93360
19. TEDEN	12280	14830	13467	94270
20. TEDEN	10550	14720	12643	88500
21. TEDEN	11830	13220	12381	86670
22. TEDEN	12070	12960	12590	88130
23. TEDEN	12520	12970	12759	89310
24. TEDEN	12310	17560	15456	108190
25. TEDEN	4170	49150	18396	91980
26. TEDEN	12420	16070	13739	96170
27. TEDEN	12310	13470	12936	90550
28. TEDEN	11420	14480	12421	86950
29. TEDEN	9950	12650	11733	82130
30. TEDEN	10770	12050	11366	82010
31. TEDEN	12060	17310	14443	101100
32. TEDEN	11540	12750	11994	83960
33. TEDEN	11330	16380	12510	87570
34. TEDEN	4570	16290	12504	62520
35. TEDEN	12310	58960	20180	141260
36. TEDEN	11950	17850	13519	94630
37. TEDEN	11540	18060	14820	103740
38. TEDEN	12010	29480	17537	105220
39. TEDEN	10450	26670	15945	95670
40. TEDEN	17250	18260	17674	123720
41. TEDEN	11770	19170	15229	106600
42. TEDEN	9240	13400	11883	83180
43. TEDEN	11200	17010	12756	89860
44. TEDEN	12020	17140	13480	94360
45. TEDEN	11220	17240	13156	92090
46. TEDEN	6070	38110	16010	96060
47. TEDEN	14300	17640	16743	127200
48. TEDEN	9410	18020	14127	98890
49. TEDEN	8040	18500	13579	95980
50. TEDEN	11860	21790	17857	125000
51. TEDEN	4852	44790	19613	137290
52. TEDEN	15060	18750	18144	127010
53. TEDEN	13610	16950	14762	73810
				4917420

Slika 7: Povprečni dnevni pretok CČN Koper po tednih za leto 2022.

Slika 8: Prenočitve v MOK po mesecih za leto 2022.

Največji dnevni povprečni pretok na CČN Koper je bil v 35. tednu leta 2022 20180 m³, kar je na začetku septembra. Največ zabeleženih nočitev pa je bilo avgusta leta 2022. Tako smo nosilno zmogljivost pri kazalniku odvajanja in čiščenja odpadne vode ocenili kot neprešeno.

Podatki o dnevnem povprečnem pretoku na CČN Koper za leto 2025 v času izdelave ocene okoljske nosilne zmogljivosti niso bili na voljo.

5.5. Povzetek ocene okoljske nosilne zmogljivosti MOK za turizem

Pri analizi štirih prostorsko-ekoloških kazalnikov smo ugotovili, da:

- pri dveh kazalnikih okoljska nosilna zmogljivost ni presežena (zbiranje in ravnanje z odpadki ter odvajanje in čiščenje odpadne vode),
- pri enem kazalniku okoljska nosilna zmogljivost ni trajnostna (kakovost kopalne vode) in
- pri enem kazalniku je okoljska nosilna zmogljivost presežena (poraba pitne vode).

Poraba pitne vode je problematična, saj je v letu 2022 zaradi sušnega obdobja vode v vodnem viru reke Rižana primanjkovalo. Zaradi tega so bili izvedeni ukrepi, kot so prepoved zalivanja zelenic in pranja avtomobilov, zaprtje tušev na vseh plažah, prepoved polnjenja bazenov in pranja dvorišč ter izklopljene fontane in vodni motivi na javnih površinah. 6. julija 2022 so bili pozvani veliki uporabniki k varčni rabi vode, 15. julija pa sprejeti dodatni ukrepi varčevanja z vodo (npr. prepoved uporabe kmetijskih priključkov, ki so namenjeni za namakanje kmetijskih površin, in odredba o zmanjšanju porabe vode gospodarskih uporabnikov za 30 %). Kljub temu so 26. julija začeli izvajati prevoze vode z avtociisternami iz reke Unice v vodarno Rižana, kar je trajalo do 29. avgusta 2022 (Rižanski vodovod Koper). Okoljska nosilna zmogljivost je tako presežena, saj je v poletnih mesecih, ko je največ prenočitev, tudi največja nevarnost za sušo. Za povečanje nosilne zmogljivosti bi bilo treba vzpostaviti dodaten vodni vir.

Okoljska nosilna zmogljivost pri kazalniku kakovosti kopalne vode ni trajnostna, saj je na kopališču Žusterna dvakrat v kopalni sezoni meritev presegla skladnost s priporočili NIJZ. Problematična je bližina hudournika Žusterna, v katerega se ob večjem deževju morebitno iztakajo odpadne vode iz prelivnih kanalizacijskih jaškov. Izboljšanje bi bilo možno z ureditvijo struge in jaškov, da do takih izlivov ne bi prišlo. Okoljska nosilna zmogljivost pri kazalniku zbiranja in ravnanja z odpadki ter kazalniku odvajanja in čiščenja odpadne vode ni presežena. Pri zbiranju in ravnanju z odpadki nismo ugotovili povezave med številom nočitev in količino zbranih odpadkov. Odpadki se primerno ločeno zbirajo in predajo pooblaščenim prevzemnikom v nadaljnje ravnanje. Delež ločeno zbranih frakcij se z leti veča. Ob nadaljevanju primerne ravnanja z odpadki ta kazalnik ne bo vplival na okoljsko nosilno zmogljivost. Nosilna zmogljivost kazalnika odvajanja in čiščenja odpadne vode prav tako ni presežena, saj je Centralna čistilna naprava Koper dovolj zmogljiva. Problematiko na tem področju predstavlja odvoz in deponiranje blata, saj državne strategije na tem področju še ni in je ravnanje z blatom prepuščeno lokalnim skupnostnim oziroma izvajalcem gospodarskih javnih služb. To lahko v prihodnosti morebitno zmanjša okoljsko nosilno zmogljivost tega kazalnika.

Z analizo okoljske nosilne zmogljivosti MOK za turizem smo ugotovili, da okoljska nosilna zmogljivost ni presežena, vendar je blizu svojega praga zmogljivosti zaradi oskrbe s pitno vodo.

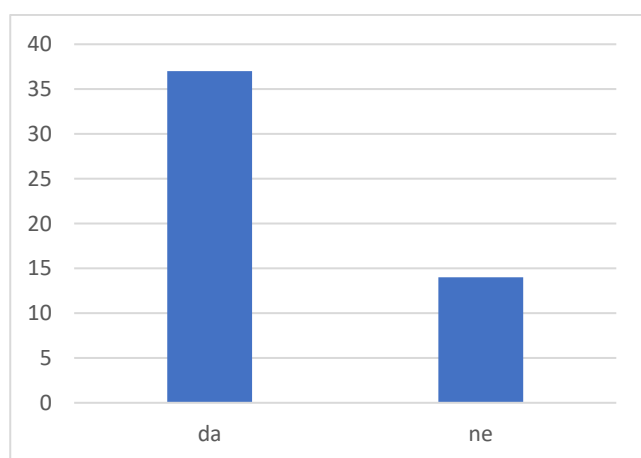
6. ANALIZA ODGOVOROV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

V sklopu diplomskega dela smo opravili raziskavo z anketnim vprašalnikom Trajnostni turizem v MOK (priloga A). Namen raziskave je bil ugotoviti, kakšen odnos imajo prebivalci MOK do turizma in njegovih vplivov v občini. Ciljna skupina anketirancev je bilo prebivalstvo MOK. Raziskava je potekala dva meseca (od 21. 7. 2023 do 19. 9. 2023). Raziskava je bila izvedena v spletni obliki, na spletni strani 1KA – En klik anketa (<https://www.1ka.si>). Anketni vprašalnik oziroma povezava do njega je bila anketirancem posredovana po družbenih omrežjih. Po zaključenem anketiranju so bili podatki analizirani v programu Microsoft Excel.

Anketni vprašalnik je vseboval 9 vprašanj, od katerih so bila 4 obvezna, 5 pa jih je bilo pogojenih glede na predhodni odgovor. Prvi dve vprašanji sta bili namenjeni ugotavljanju poznavanja izraza trajnostni turizem, naslednji dve ocenjevanju dosedanjega razvoja in potencialih za razvoj trajnostnega turizma v MOK, pri naslednjih treh vprašanjih nas je zanimalo, kako anketiranci dojemajo vplive turizma v MOK, zadnji dve vprašanji pa sta bili demografskega značaja – spol in starostna skupina.

V raziskavo je bilo vključenih 51 anketirancev. Od tega 20 moških (39 %) in 31 žensk (61 %). Večina anketirancev (27, tj. 53 %) je pripadala starostni skupini 20–39 let. 22 anketirancev (43 %) je pripadalo skupini 40–59 let in 2 anketiranca (4 %) sta pripadala skupini 60–75 let.

Pri prvem vprašanju nas je zanimalo, kako anketiranci poznajo izraz trajnostni turizem. Iz grafa na sliki 9 je razvidno, da večina anketirancev (37 oz. 73 %) pozna izraz trajnostni turizem. 14 anketirancev oz. 27 % pa izraza ne pozna.

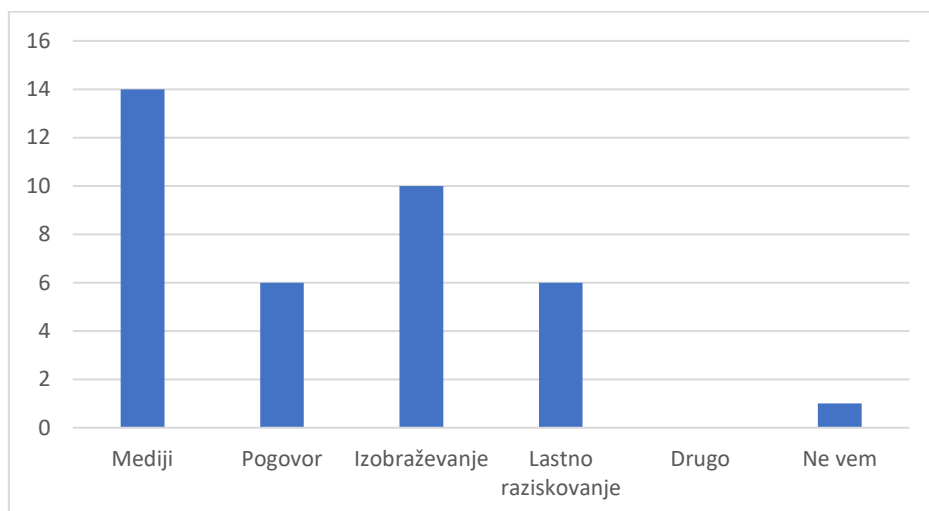

Slika 9: Stolpični graf poznavanja izraza trajnostni turizem.

Pri naslednjem vprašanju nas je zanimalo, od kod je anketirancem poznan izraz trajnostni turizem. Na vprašanje so odgovarjali samo tisti, ki so v prvem vprašanju navedli, da izraz poznajo – 37 anketirancev. Iz preglednice 13 in slike 10 lahko razberemo, da jih je večina (14 oseb) izvedela za trajnostni turizem v medijih. 10 anketirancev je za trajnostni turizem izvedelo v izobraževanju, 6 med pogovorom, 6 z lastnim raziskovanjem, en anketiranec pa ni vedel, kje je izvedel za pojem trajnostni turizem.

Preglednica 13: Vir poznavanja izraza trajnostni turizem anketirancev.

Odgovor	Število anketirancev
Mediji	14
Pogovor	6
Izobraževanje	10
Lastno raziskovanje	6
Drugo	0
Ne vem	1
Skupaj	37

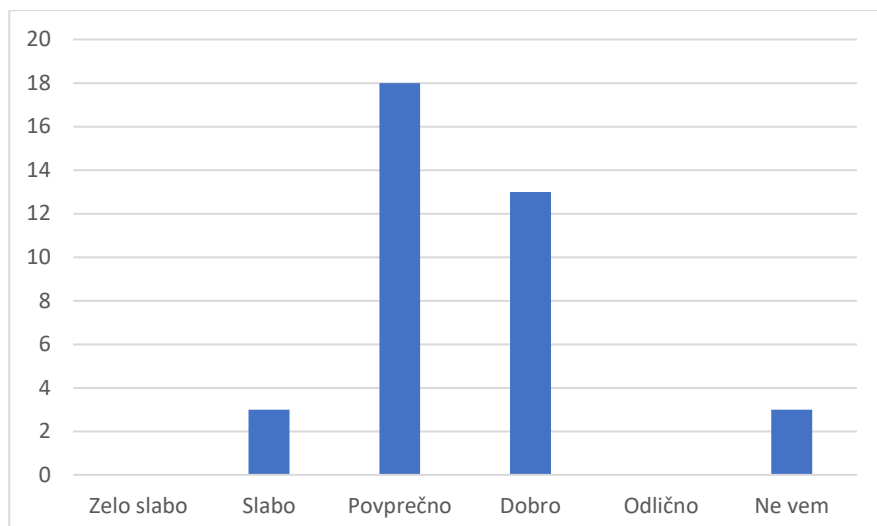

Slika 10: Graf virov poznavanja izraza trajnostni turizem.

Pri tretjem vprašanju nas je zanimalo, kako anketiranci ocenjujejo dosedanja prizadevanja MOK za trajnostni turizem. Odgovarjali so samo anketiranci, ki so navedli, da izraz trajnostni turizem poznajo. Od 37 anketirancev, ki so odgovorili na to vprašanje, jih je večina (18 oseb) odgovorila s povprečno, 13 z dobro, 3 z oceno slabo, 3 anketiranci pa niso vedeli, kako bi ocenili prizadevanja MOK za trajnostni turizem, kar je predstavljeno v preglednici 14 in grafu na sliki 11.

Preglednica 14: Ocena anketirancev o prizadevanju MOK za trajnostni turizem.

Odgovor	Število anketirancev
Zelo slabo	0
Slabo	3
Povprečno	18
Dobro	13
Odlično	0
Ne vem	3
Skupaj	37

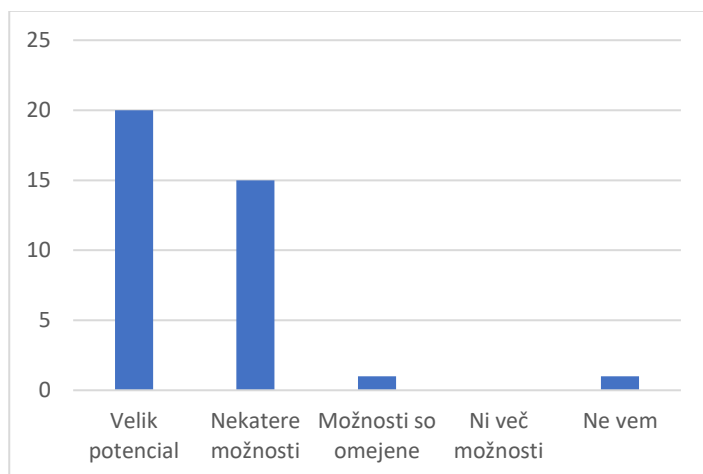

Slika 11: Graf ocene anketirancev o prizadevanju MOK za trajnostni turizem.

Pri naslednjem vprašanju nas je zanimalo, kako anketiranci ocenjujejo možnosti za razvoj trajnostnega turizma v MOK. Odgovarjali so samo tisti, ki so v prvem vprašanju navedli, da izraz trajnostni turizem poznajo. Ugotovili smo, da jih večina (20) meni, da je v MOK velik potencial za razvoj trajnostnega turizma, 15 jih meni, da obstajajo nekatere možnosti za razvoj trajnostnega turizma, eden, da so možnosti omejene, in eden ni vedel, kako bi ocenil možnosti. Rezultati so predstavljeni v preglednici 15 in stolpičnem grafu na sliki 12.

Preglednica 15: Ocena anketirancev o možnostih za razvoj trajnostnega turizma v MOK.

Odgovor	Število anketirancev
Velik potencial	20
Nekatere možnosti	15
Možnosti so omejene	1
Ni več možnosti	0
Ne vem	1
Skupaj	37

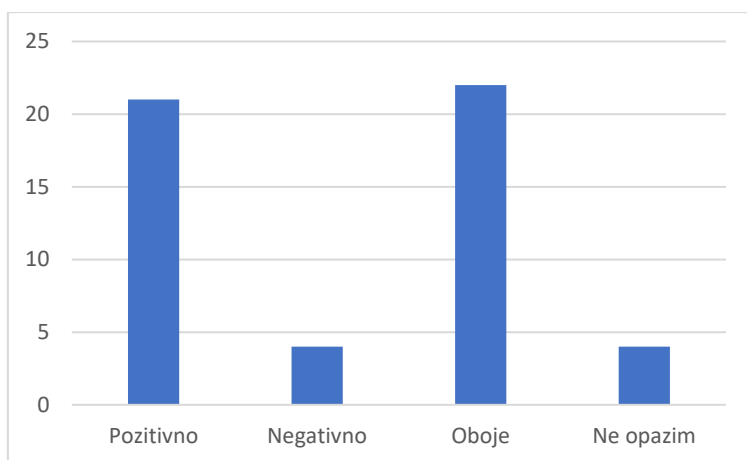

Slika 12: Graf ocene anketirancev o možnostih za razvoj trajnostnega turizma v MOK.

Sledilo je vprašanje, kako anketiranci dojemajo vplive turizma v MOK. Ugotovili smo, da večina anketirancev (22) zaznava tako pozitivne kot negativne vplive turizma. 21 jih dojema pozitivne vplive turizma, 4 negativno in 4 ne opazijo posebnih vplivov turizma. To lahko razberemo tudi iz preglednice 16 in slike 13.

Preglednica 16: Dojemanje vplivov turizma v MOK med anketiranci.

Odgovor	Število anketirancev
Pozitivno	21
Negativno	4
Oboje	22
Ne opazim	4
Skupaj	51

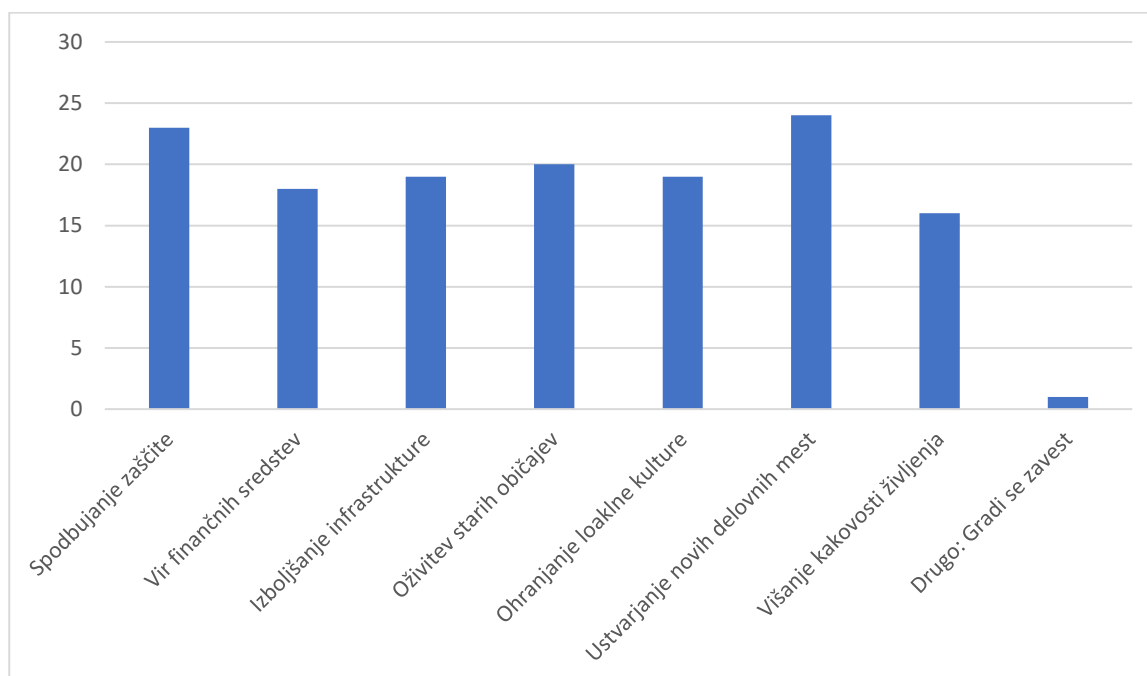

Slika 13: Graf dojemanja vplivov turizma v MOK med anketiranci.

Anketirance, ki so pri prejšnjem vprašanju navedli odgovor, da dojemajo vplive turizma v MOK kot pozitivne ali tako pozitivne kot tudi negativne, smo vprašali še, kateri pozitivni vplivi se po njihovem mnenju pojavljajo v MOK. Možnih je bilo več odgovorov. Med 43 anketiranci, ki so odgovorili na to vprašanje, je najpogostejše mnenje (izraženo 24-krat), da se v MOK kaže pozitiven vpliv turizma na ustvarjanje novih delovnih mest. Naslednje najpogostejše izraženo mnenje je spodbujanje zaščite naravnega in kulturnega okolja (izraženo 23-krat). Oživitev starih običajev in obrti je bilo izraženo 20-krat. 19-krat je bilo izraženo tako izboljšanje infrastrukture in kakovosti naravnega okolja kot tudi ohranjanje lokalne kulture prebivalstva. Vir finančnih sredstev za zaščito okolja je bil izražen 18-krat, višanje kakovosti življenja zaradi dohodkov iz turizma pa 16-krat. Eden od anketirancev je izbral odgovor Drugo, in sicer je napisal: »Zaradi velikega obiska ljudi od drugod, ki cenijo naše kraje, spoznavamo, da so nam domači kraji ljubi in imajo mnogo za ponuditi. Gradita se zavest in ljubezen do kraja, kjer živimo.« Rezultati so predstavljeni tudi v preglednici 17 in grafu na sliki 14.

Preglednica 17: Prepoznavanje pozitivnih vplivov turizma v MOK med anketiranci.

Odgovor	Število odgovorov
Spodbujanje zaščite naravnega in kulturnega okolja	23
Vir finančnih sredstev za zaščito okolja	18
Izboljšanje infrastrukture in kakovosti naravnega okolja	19
Oživitev starih običajev in obrti	20
Ohranjanje lokalne kulture prebivalstva	19
Ustvarjanje novih delovnih mest	24
Višanje kakovosti življenja zaradi dohodkov iz turizma	16
Drugo: Gradita se zavest in ljubezen do kraja, kjer živimo	1
Skupaj	43

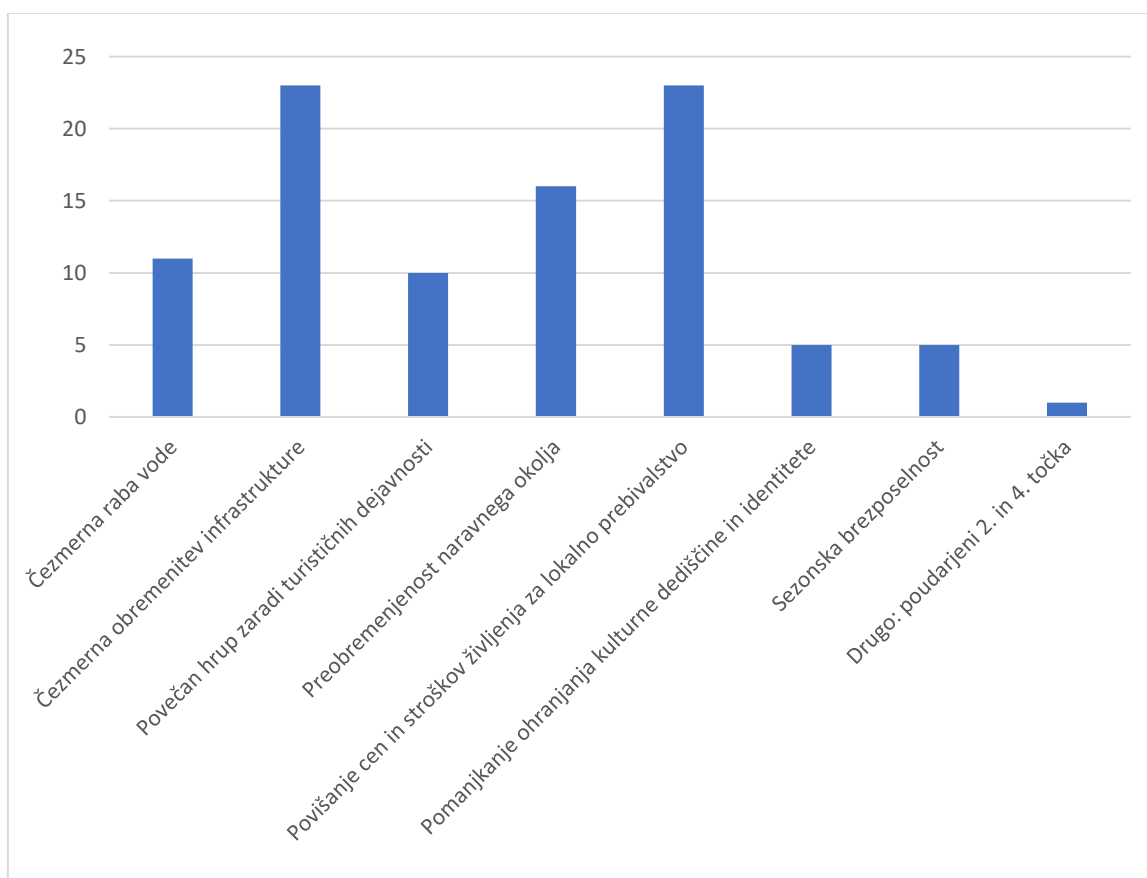

Slika 14: Graf pozitivnih vplivov turizma, ki se po mnenju anketirancev pojavljajo v MOK.

Anketirance, ki so pri petem vprašanju navedli, da dojemajo vplive turizma v MOK kot negativne ali tako pozitivne kot tudi negativne, smo vprašali, kakšni negativni vplivi se po njihovem mnenju pojavljajo v MOK. Možnih je bilo več odgovorov. Med 26 anketiranci, ki so odgovorili na to vprašanje, sta najpogostejše izraženi mnenji (oboje izraženo 23-krat), da se v MOK pojavljata negativna vpliva turizma čezmerne obremenitve infrastrukture in povišanje cen in stroškov življenja za lokalno prebivalstvo. Naslednje najpogostejše izraženo mnenje (izraženo 16-krat) je negativen vpliv turizma preobremenjenost naravnega okolja. Čezmerna raba vode je bila izražena 11-krat in povečan hrup zaradi turističnih dejavnosti 10-krat. Pomanjkanje ohranjanja kulturne dediščine in identitete ter sezonska brezposelnost pa je bilo oboje izraženo 5-krat. Eden od anketirancev je izbral odgovor Drugo, pri katerem je poudaril 2. in 4. točko. Rezultati so predstavljeni v preglednici 18 in grafu na sliki 15.

Preglednica 18: Prepoznavanje negativnih vplivov turizma v MOK med anketiranci.

Odgovor	Število odgovorov
Čezmerna raba vode	11
Čezmerna obremenitev infrastrukture	23
Povečan hrup zaradi turističnih dejavnosti	10
Preobremenjenost naravnega okolja	16
Povišanje cen in stroškov življenja za lokalno prebivalstvo	23
Pomanjkanje ohranjanja kulturne dediščine in identitete	5
Sezonska brezposelnost	5
Drugo: poudarjeni 2. in 4. točka	1
Skupaj	26

Slika 15: Graf negativnih vplivov turizma, ki se po mnenju anketirancev pojavljajo v MOK.

Zadnji dve vprašanji sta bili namenjeni ugotavljanju demografske sestave anketirancev, kar je predstavljeno tudi v preglednicah 19 in 20. V anketi je sodelovalo 31 žensk (61 %) in 20 moških (39 %). Večina anketirancev (27 oseb, tj. 53 %) je pripadala starostni skupini 20–39 let. 22 anketirancev oziroma 43 % je pripadalo starostni skupini 40–59 let, 2 anketiranci oziroma 4 % pa sta pripadala starostni skupini 60–75 let.

Preglednica 19: Spol anketirancev.

Odgovor	Število anketirancev
Ženski	31
Moški	20
Skupaj	51

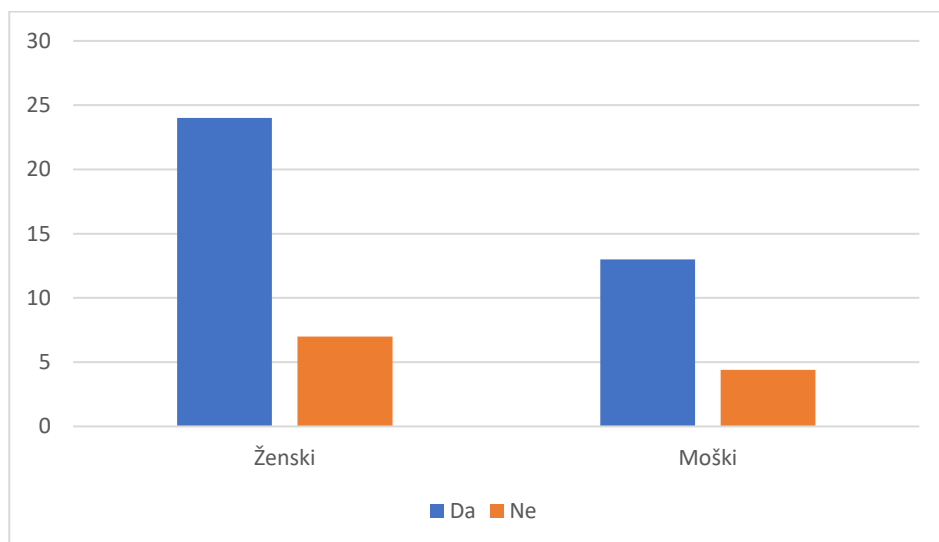
Preglednica 20: Anketiranci po starostni skupini.

Odgovor	Število anketirancev
Do 20 let	0
20–39 let	27
40–59 let	22
60–75 let	2
Nad 75 let	0
Skupaj	51

Zanimalo nas je tudi, kako se poznavanje izraza trajnostni turizem razlikuje po spolih. Rezultati so predstavljeni v preglednici 21 in grafu na sliki 16.

Preglednica 21: Poznavanje izraza trajnostni turizem po spolu anketirancev.

Spol	Da	Ne	Skupna vsota
Ženski	24	7	31
Moški	13	7	20
Skupna vsota	37	14	51

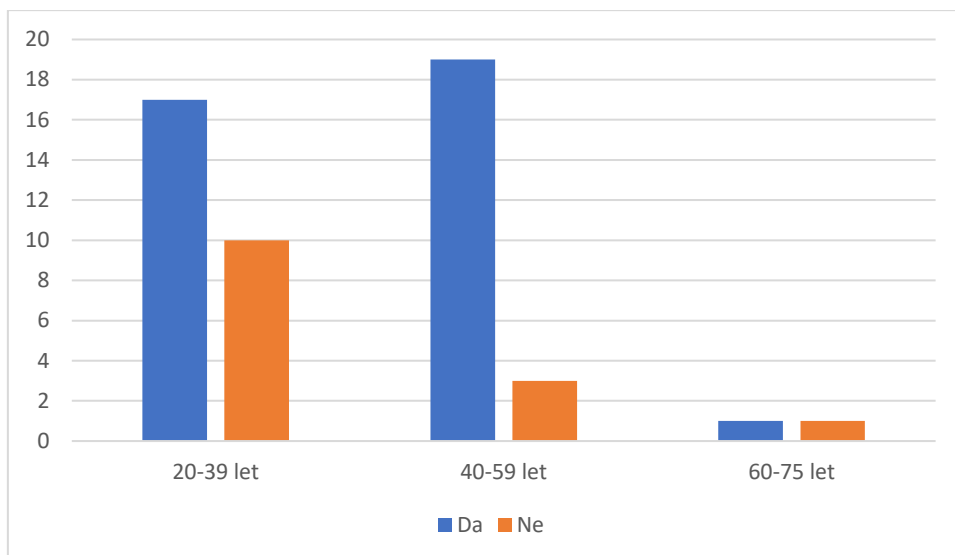

Slika 16: Graf poznavanja izraza trajnostni turizem med anketiranci, ločeno po spolu.

Primerjali smo še poznavanje izraza trajnostni turizem po starostnih skupinah, kar je prikazano v preglednici 22 in grafu na sliki 17.

Preglednica 22: Poznavanje izraza trajnostni turizem po starostnih skupinah.

Starostna skupina	Da	Ne	Skupna vsota
20–39 let	17	10	27
40–59 let	19	3	22
60–75 let	1	1	2
Skupna vsota	37	14	51

Slika 17: Graf poznavanja izraza trajnostni turizem med anketiranci, ločeno po starostnih skupinah.

6.1. Rezultati analize odgovorov anketnih vprašalnikov

Z analizo ankete, v katero je bilo vključenih 51 anketirancev, prebivalcev MOK, smo ugotovili, da jih večina pozna izraz trajnostni turizem. Večina (20) anketirancev meni, da je v MOK velik potencial za razvoj trajnostnega turizma. 15 jih meni, da obstajajo nekatere možnosti za razvoj trajnostnega turizma, eden, da so možnosti omejene, in eden ni vedel, kako bi ocenil možnosti za razvoj trajnostnega turizma. Med anketiranci jih 22 dojema vplive turizma v MOK tako pozitivne kot tudi negativne, 21 jih dojema kot pozitivne, 4 jih vidijo kot negativne ter 4 anketiranci ne opazijo nobenih vplivov turizma.

Kljub majhnemu vzorcu pri anketiranju se odgovori vsebinsko navezujejo na ugotovitve ocene okoljske nosilne zmogljivosti, ki smo jih predhodno predstavili v besedilu.

Tako na podlagi teh ugotovitev sklepamo, ne moremo pa z gotovostjo trditi, da je odnos lokalnega prebivalstva do turizma pozitiven in da negativni učinki turizma v očeh lokalne skupnosti še niso presegli pozitivnih. Menimo, da socialna nosilna zmogljivost območja za turizem še ni presežena.

7. REZULTATI IN RAZPRAVA S SKLEPI

V MOK je turizem pomembna gospodarska dejavnost. V letu 2022 je bila mediteranska in kraška Slovenija, kamor sodi MOK, druga najbolj obiskana makro destinacija v Sloveniji. V SWOT-analizi območja za turizem smo izpostavili naslednje prednosti: mesto in zaledje z bogato kulturno in naravno dediščino, dobre prometne povezave in primernost za športne aktivnosti vse leto. Med priložnostmi se nam zdijo pomembne: razvoj kulinaričnega turizma, razvoj aktivnega turizma in razvoj turistične ponudbe v zaledju. Kot slabosti smo poudarili, da so prihodi turistov skoncentrirani med poletnimi meseci, javni prevoz je pomanjkljiv ter pomanjkljiva je tudi vodooskrba. Kot nevarnosti pa vidimo izgubo naravnih habitatov in uničenje kulturne krajine, pomanjkanje pitne vode ter podnebne spremembe in dvig morske gladine.

Pri oceni in preveritvi nosilne zmogljivosti MOK za turizem smo se zaradi obsega diplomskega dela in narave študija omejili na okoljsko nosilno zmogljivost. Poznamo namreč več vrst nosilne zmogljivosti. Najpogostejše se jih deli na okoljsko, ekonomsko in socialno. Analize okoljske nosilne zmogljivosti za turizem smo se lotili po metodi Programa Združenih narodov za okolje (UNEP), kar vključuje štiri faze. V prvi fazi smo opisali splošne značilnosti občine, stopnjo turistične privlačnosti in turistične ponudbe. Ugotovili smo, da ozemlje MOK obsega približno pet kilometrov obale, Koprsko brda ter kraški rob. Zaradi submediteranskega podnebja sta se razvili tradicionalni dejavnosti vinogradništvo in oljkarstvo, značilno je tudi obdelovanje tal s kulturnimi terasami. Zaradi ugodnega podnebja je MOK privlačna za turizem, vendar veliko pristanišče in klifna obala omejujeta razvoj klasičnega obmorskega turizma. Leta 2021 je bilo v MOK registriranih 832 nastanitvenih ponudnikov, od tega 7 hotelov, 4 kampi, 190 sobodajalcev, 15 turističnih kmetij z nastanitvijo in 616 drugih nastanitvenih ponudnikov. V drugi fazi smo najprej analizirali območje za turizem s pomočjo analize SWOT in nato opravili vrednotenje območja za turizem po zgledu Jurinčiča (2009), pri čemer smo se omejili na turistične vire. Ugotovili smo, da ima MOK submediteransko podnebje, ki omogoča sončenje in kopanje, tri urejena kopališča (Mestno kopališče Koper, Kopališče Žusterna in Urbani obmorski park Žusterna) ter štiri zavarovana območja (Slavnik – vrh in pobočja, Rakitovec – Jama pod Gabrkom, Rakitovec – Pečina v Radotah in Škocjanski zatok). V tretji fazi smo obravnavali variante turističnega razvoja in jih primerjali. Po zgledu Jurinčiča (2009) smo obravnavali štiri variante razvoja: scenarij nadaljevanja dosedanjega razvoja, intenzivni turistični razvoj, razvoj ekološkega turizma in scenarij trajnostnega turizma. Kot najprimernejšega smo izbrali scenarij trajnostnega turizma, saj bi trajnostni turizem upošteval omejitvene dejavnike turističnega razvoja, ohranjal naravno in kulturno dediščino, vključeval lokalno in širšo skupnost ter imel trajnejše koristi. Kot slabost se kažejo le počasnejša rast turistične infrastrukture in možne manjše ekonomske koristi v kratkem časovnem obdobju. V četrti fazi smo naredili izračun nosilne zmogljivosti MOK za turizem. Ker nas je zanimala predvsem okoljska nosilna zmogljivost, smo izračun omejili na prostorskoekološke kazalnike. Po zgledu Jurinčiča smo nosilno zmogljivost posameznega kazalnika ocenjevali s tremi kategorijami: ni presežena, ni trajnostna in presežena. Okoljsko nosilno zmogljivost smo pri kazalniku zbiranja in ravnanja z odpadki ocenili kot nepreseženo, saj smo ugotovili, da korelacije med velikim številom nočitev in količino zbranih odpadkov ni, poleg tega je zbiranje in ravnanje z odpadki dobro urejeno. Okoljsko nosilno zmogljivost smo pri kazalniku porabe pitne vode ocenili kot preseženo, saj je v poletnih mesecih, ko je poraba vode največja, tudi največja nevarnost za sušo in je bila oskrba z vodo v preteklosti že motena oz. omejena. Okoljsko nosilno zmogljivost smo pri kazalniku kakovosti kopalne vode ocenili kot netrajnostno, saj je bil v letu 2022 na merilnem mestu Kopališče Žusterna (otroški bazen (zunaj, levo)) dvakrat odvzeti vzorec neskladen s priporočili NIJZ. Okoljsko nosilno zmogljivost smo pri kazalniku odvajanja in čiščenja odpadne vode ocenili kot nepreseženo, saj ni bilo korelacije med številom nočitev in povprečnim dnevnim pretokom na CČN Koper. Na podlagi teh podatkov smo ugotovili, da okoljska nosilna zmogljivost MOK za turizem ni presežena, vendar je blizu svojega praga zmogljivosti, predvsem zaradi oskrbe s pitno vodo.

Prvo hipotezo, da turizem na območju MOK povzroča različne negativne učinke tako na okolje kot tudi na življenje lokalnega prebivalstva, smo ovrgli. V poletnih mesecih, ko je obisk največji, smo sicer ugotovili, da je poraba vode največja, kar povzroča dodaten pritisk na okolje in vodostaj reke Rižane. Vendar pomanjkanje pitne vode in ukrepi za zmanjšanje porabe niso vsakoletni pojav. Prav tako smo z analizo ankete ugotovili, da večina anketiranih dojema vplive turizma tako pozitivno kot tudi negativno. Iz tega lahko sklepamo, da negativni učinki še niso pretirani in da imajo lokalni prebivalci od turizma tudi koristi.

Drugo hipotezo, da okoljska nosilna zmogljivost območja MOK z vidika turizma še ni presežena, smo potrdili. Z analizo okoljske nosilne zmogljivosti smo ugotovili, da še ni presežena, vendar je blizu svojega praga nosilnosti predvsem zaradi oskrbe s pitno vodo.

Za doseganje trajnostnega turizma in povečanje okoljske nosilne zmogljivosti MOK za turizem predlagamo razširitev turizma tudi na zaledje, izboljšanje javnega prometa in podaljšanje turistične sezone na vse leto (npr. razvoj aktivnega in kulinaričnega turizma). Pomembno bi bilo tudi ozaveščanje ponudnikov turističnih storitev o pomenu trajnosti. Za povečanje okoljske nosilne zmogljivosti bi bilo ključno vzpostaviti dodaten vodni vir ter urediti hudourniške struge in jaške nad izlivom na plažo v Žusterni ter tako poskrbeti za boljšo oskrbo s pitno vodo in kakovost kopalne vode.

8. POVZETEK

MOK je s svojo obmorsko lego, mediteransko klimo ter zaledjem z bogato kulturno in naravno dediščino privlačna za razvoj turizma. Z izgradnjo potniškega terminala v koprskem pristanišču in preoblikovanjem Kopra iz industrijskega v turistično mesto se povečuje tudi število prihodov in nočitev turistov. Vendar ima turizem različne učinke in vplive, ki jih lahko opazimo tako na okolju kot tudi ekonomskem in socialnem področju ter so mnogokrat kompleksni in prepleteni. Poznamo tako pozitivne kot tudi negativne vplive in učinke turizma, vendar lahko na to, kako jih vidimo, vpliva zorni kot vrednotenja. Zato je pomembno, da jih obravnavamo celostno in obojestransko.

V MOK je turizem v zadnjih letih prepoznan kot pomembna gospodarska panoga. Naraščanje prihodov turistov je povezano z vizijo občine, ki Koper postopno preoblikuje iz industrijskega v turistično mesto, pri čemer se poudarja prenova mestnega jedra, razvoj kulturnih prireditev, krepitev obiska podeželja ter razvoj kopališkega in aktivnega turizma. Koper nosi znak Slovenia Green Destination Gold, kar potrjuje usmerjenost destinacije v trajnostni razvoj. Hkrati pa intenziviranje turističnih tokov v zadnjih letih nakazuje tudi možnost približevanja množičnemu turizmu, kar predstavlja izziv za nadaljnji razvoj destinacije.

Svetovna turistična organizacija opredeljuje trajnostni turizem kot turizem, ki v celoti upošteva sedanje in prihodnje ekonomske, socialne in okoljske vplive, obravnava potrebe obiskovalcev, naravnega okolja, turističnega gospodarstva in lokalnih skupnosti. Smernice za trajnostni razvoj turizma se lahko uporabljajo za vse vrste turizma in v vseh tipih turističnih destinacij. Trajnostna načela se nanašajo na okoljski, ekonomski in socialni vidik turističnega razvoja. Za dolgoročno trajnost je treba vzpostaviti ravnovesje med vsemi tremi vidiki. Slovenska turistična organizacija je zeleno/trajnostno usmeritev opredelila kot edino pravo razvojno priložnost za razvoj Slovenije in njene turistične ponudbe. Trajnostno usmeritev je postavila v jedro svojega delovanja. Nacionalni program, ki združuje vsa prizadevanja za trajnostni razvoj turizma v Sloveniji, je certifikacijska shema Zelena shema slovenskega turizma (ZSST) pod krovno znamko Slovenia Green. Zelena shema slovenskega turizma je torej državni program, certifikacijska shema in hkrati znak za turistične kraje in ponudnike namestitev.

Da bi omejili negativne posledice turizma zaradi prevelikega obiska, se je oblikoval pojem zmogljivosti turističnih destinacij. Svetovna turistična organizacija ga opredeljuje kot »maksimalno število ljudi, ki lahko istočasno obiščejo turistično destinacijo, brez povzročanja škodljivih posledic na fizično (naravno), ekonomsko, sociokulturno okolje in brez nesprejemljivega zmanjšanja zadovoljstva obiskovalcev.« (UNEP 2005 in UNWTO 2005 v Kavčič 2020, str. 26) Pri izdelavi nosilne zmogljivosti MOK za turizem smo se zaradi obsega diplomskega dela in narave študija omejili na okoljsko nosilno zmogljivost. Poznamo namreč več vrst nosilne zmogljivosti. Najpogostejše se jo deli na okoljsko, ekonomsko in socialno. Analize okoljske nosilne zmogljivosti za turizem smo se lotili po metodi Programa Združenih narodov za okolje (UNEP), kar vključuje štiri faze. V prvi fazi smo opisali splošne značilnosti občine, stopnjo turistične privlačnosti in turistične ponudbe. Ugotovili smo, da ozemlje MOK obsega približno pet kilometrov obale, Koprška brda ter Kraški rob. Zaradi submediteranskega podnebja sta se razvili tradicionalni dejavnosti vinogradništvo in oljkarstvo, značilno je tudi obdelovanje tal s kulturnimi terasami. Zaradi ugodnega podnebja je MOK privlačna za turizem, vendar veliko pristanišče in klifna obala omejuje razvoj klasičnega obmorskega turizma. V drugi fazi smo najprej analizirali območje za turizem s pomočjo SWOT-analize in nato opravili vrednotenje območja za turizem, pri čemer smo se omejili na turistične vire. Ugotovili smo, da ima MOK submediteransko podnebje, ki omogoča sončenje in kopanje, tri urejena kopališča (Mestno kopališče Koper, Kopališče Žusterna in Urbani obmorski park Žusterna) ter štiri zavarovana območja (Slavnik – vrh in pobočja, Rakitovec – Jama pod Gabrkom, Rakitovec – Pečina v Radotah in Škocjanski zatok). V tretji fazi smo obravnavali variante turističnega razvoja in jih primerjali. Obravnavali smo štiri variante razvoja: scenarij nadaljevanja

dosedanjega razvoja, intenzivni turistični razvoj, razvoj ekološkega turizma in scenarij trajnostnega turizma. Kot najprimernejšega smo izbrali scenarij trajnostnega turizma, saj bi trajnostni turizem upošteval omejitvene dejavnike turističnega razvoja, ohranjal naravno in kulturno dediščino, vključeval lokalno in širšo skupnost ter imel trajnejše koristi. Kot slabosti bi imel le počasnejšo rast turistične infrastrukture ter možne manjše ekonomske koristi v kratkem časovnem obdobju. V četrti fazi smo naredili izračun nosilne zmogljivosti MOK za turizem za leto 2022. Ker nas je zanimala predvsem okoljska nosilna zmogljivost, smo izračun omejili na prostorskoekološke kazalnike. Nosilno zmogljivost posameznega kazalnika smo ocenjevali s tremi kategorijami: ni presežena, ni trajnostna in presežena. Pri kazalniku zbiranja in ravnanja z odpadki smo jo ocenili kot nepreseženo, saj smo ugotovili, da korelacije med velikim številom nočitev in količino zbranih odpadkov ni, poleg tega je zbiranje in ravnanje z odpadki dobro urejeno. Okoljsko nosilno zmogljivost smo pri kazalniku porabe pitne vode ocenili kot preseženo, saj je v poletnih mesecih, ko je poraba vode največja, tudi največja nevarnost za sušo in je bila oskrba z vodo v preteklosti že motena oz. omejena. Nosilno zmogljivost smo pri kazalniku kakovosti kopalne vode ocenili kot netrajnostno, saj je bil v letu 2022 na merilnem mestu Kopališče Žusterna (otroški bazen (zunaj, levo)) dvakrat odvzeti vzorec neskladen s priporočili NIJZ. Okoljsko nosilno zmogljivost smo pri kazalniku odvajanja in čiščenja odpadne vode ocenili kot nepreseženo, saj korelacije med številom nočitev in povprečnim dnevnim pretokom na CČN Koper ni bilo. Na podlagi teh podatkov smo ugotovili, da okoljska nosilna zmogljivost ni presežena, vendar je blizu svojega praga zmogljivosti, predvsem zaradi oskrbe s pitno vodo. Raziskava z anketnim vprašalnikom, ki smo jo izvedli leta 2023, nam je pokazala, da ima večina anketirancev pozitiven odnos do turizma in da je po njihovem mnenju v MOK več pozitivnih kot negativnih vplivov turizma.

Sklepamo, da je za nadaljnji razvoj trajnostnega turizma in povečanje okoljske nosilne zmogljivosti MOK pomembno vzpostaviti dodaten vodni vir, podaljšati sezono na vse leto (npr. z razvojem aktivnega in kulinarичnega turizma) in razširiti turizem tudi na zaledje. Prav tako bi bilo treba urediti hudourniško strugo in jaške nad izlivom na plažo v Žusterni ter tako poskrbeti za boljšo kakovost kopalne vode. Pomembno se nam zdi ozaveščanje ponudnikov turističnih storitev o pomenu trajnosti in prilagajanje turističnih produktov, da bodo zahtevali za svoje delovanje manj naravnih virov.

9. SUMMARY

With its coastal location, Mediterranean climate and hinterland rich in cultural and natural heritage, the Municipality of Koper (MOK) is an attractive area for tourism development. The construction of a passenger terminal in the Port of Koper and the transformation of Koper from an industrial into a tourist-oriented city have contributed to an increase in tourist arrivals and overnight stays. However, tourism has various effects and impacts that can be observed in the environmental, economic and social spheres and are often complex and interconnected. Tourism can have both positive and negative impacts and effects, while their perception may depend on the perspective from which they are evaluated. Therefore, it is important to consider them comprehensively and from both perspectives.

In recent years, tourism has been recognised as an important economic sector in the Municipality of Koper. The increase in tourist arrivals is linked to the municipality's vision of gradually transforming Koper from an industrial into a tourist-oriented city, with an emphasis on the regeneration of the historic town centre, the development of cultural events, increasing visits to the rural hinterland, and the development of seaside and active tourism. Koper holds the Slovenia Green Destination Gold label, confirming the destination's commitment to sustainable development. At the same time, the intensification of tourist flows in recent years also indicates the possibility of approaching mass tourism, which represents a challenge for the future development of the destination.

The World Tourism Organization defines sustainable tourism as tourism that fully considers its current and future economic, social and environmental impacts and addresses the needs of visitors, the natural environment, the tourism sector and local communities. Guidelines for sustainable tourism development can be applied to all types of tourism and tourist destinations. Sustainable principles concern the environmental, economic and social aspects of tourism development, and long-term sustainability requires a balance between all three. The Slovenian Tourist Board has identified green and sustainable development as the only appropriate development opportunity for Slovenia and its tourism offer and has placed sustainability at the core of its activities. The national programme bringing together efforts for sustainable tourism development in Slovenia is the Green Scheme of Slovenian Tourism (GSST), under the Slovenia Green umbrella brand. The Green Scheme of Slovenian Tourism is therefore a national programme, certification scheme and label for tourist destinations and accommodation providers.

In order to limit the negative consequences of excessive tourism, the concept of the carrying capacity of tourist destinations has been developed. The World Tourism Organization defines it as the maximum number of people who can visit a tourist destination at the same time without causing unacceptable negative impacts on the physical (natural), economic and sociocultural environment or an unacceptable decrease in visitor satisfaction (UNEP, 2005 and UNWTO, 2005, in Kavčič, 2020, p. 26). Due to the scope of the thesis and the nature of the study, the assessment of the carrying capacity of the Municipality of Koper was limited to its environmental carrying capacity. Carrying capacity can be divided into several types, most commonly environmental, economic and social carrying capacity.

The analysis of the environmental carrying capacity for tourism was conducted according to the methodology of the United Nations Environment Programme (UNEP), which consists of four phases. In the first phase, the general characteristics of the municipality, its tourism attractiveness and tourism offer were described. The analysis showed that the territory of the Municipality of Koper includes approximately five kilometres of coastline, the Koper Hills and the Karst Edge. Due to the sub-Mediterranean climate, traditional activities such as viticulture and olive growing have developed, while the landscape is also characterised by cultivated terraces. The favourable climate makes the municipality attractive for tourism; however, the

large port and cliff coastline limit the development of conventional seaside tourism. In the second phase, the tourism area was first analysed using a SWOT analysis, followed by an assessment of the area's suitability for tourism, focusing on tourism resources. The findings showed that the Municipality of Koper has a sub-Mediterranean climate suitable for sunbathing and swimming, three organised bathing areas—Koper City Beach, Žusterna Beach and the Žusterna Urban Seaside Park—and four protected areas: Slavník – summit and slopes, Rakitovec – Jama pod Gabrkom, Rakitovec – Pečina v Radotah and Škocjanski zatok. In the third phase, different tourism development alternatives were considered and compared. Four development scenarios were assessed: continuation of the existing development, intensive tourism development, ecotourism development and sustainable tourism development. The sustainable tourism scenario was selected as the most appropriate, as it would take into account the limiting factors of tourism development, preserve natural and cultural heritage, involve the local and wider community, and provide more long-term benefits. Its disadvantages would mainly be slower growth of tourism infrastructure and potentially smaller economic benefits in the short term. In the fourth phase, the carrying capacity of the Municipality of Koper for tourism was calculated for 2022. Since the focus was primarily on environmental carrying capacity, the calculation was limited to spatial and ecological indicators. The carrying capacity of each indicator was assessed using three categories: not exceeded, unsustainable and exceeded. The carrying capacity related to waste collection and management was assessed as not exceeded, as no correlation was found between the high number of overnight stays and the amount of collected waste, while waste collection and management are also well organised. The environmental carrying capacity related to drinking water consumption was assessed as exceeded, as the risk of drought is greatest during the summer months, when water consumption is also highest, and water supply has been disrupted or restricted in the past. The carrying capacity related to bathing water quality was assessed as unsustainable, as in 2022 two samples taken at the Žusterna Beach sampling point (children's pool, outside left) did not comply with the recommendations of the National Institute of Public Health (NIJZ). The environmental carrying capacity related to wastewater drainage and treatment was assessed as not exceeded, as no correlation was found between the number of overnight stays and the average daily flow at the Koper Central Wastewater Treatment Plant. Based on these findings, it was concluded that the environmental carrying capacity had not been exceeded but was close to its capacity threshold, primarily due to drinking water supply. A survey conducted in 2023 showed that the majority of respondents had a positive attitude towards tourism and believed that tourism in the Municipality of Koper generated more positive than negative impacts.

It can be concluded that further development of sustainable tourism and an increase in the environmental carrying capacity of the Municipality of Koper require the establishment of an additional water source, the extension of the tourism season throughout the year, for example through the development of active and culinary tourism, and the expansion of tourism into the hinterland. It would also be necessary to regulate the torrential watercourse and drainage shafts above the outlet onto Žusterna beach in order to improve bathing water quality. Raising awareness among tourism service providers about the importance of sustainability and adapting tourism products to require fewer natural resources for their operation are also considered important.

10. VIRI IN LITERATURA

- Baša, S. (2020). Nosilna zmogljivost Občine Komen za turizem: magistrsko delo. Portorož, Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije – Turistica, 105 str.
- Bednarik, T. (2015). Družbenogeografske značilnosti občine Koper kot obmejnega prostora: zaključno delo. Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, 64 str.
- Boson (2020): Občinski program varstva okolja Mestne občine Koper 2021–2025. Dostopno na: https://visitkoper.si/wp-content/uploads/2021/06/Obcinski-program-varstva-okolja_MOK_2021-2025.pdf (16. 9. 2023).
- Coccossis, H., Mexa, A., Collovini, A. (2002). Defining, Measuring and Evaluating Carrying Capacity in European Tourism Destinations: Material for a Document. Athens, University of the Aegean. Dostopno na: https://www.researchgate.net/publication/348619681_Defining_measuring_and_evaluating_the_carrying_capacity_in_European_Tourism_Destinations (23. 6. 2023).
- Galonja, M. (2020). Spreminjanje odnosa domačinov do turizma v Mestni občini Koper: magistrsko delo. Portorož, Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije – Turistica, 82 str.
- Jurinčič, I. (2009). Nosilna zmogljivost Slovenske Istre za turizem. Portorož, Fakulteta za turistične študije - Turistica; Ljubljana, Javna agencija za knjigo RS, 221 str.
- Kavčič, M. (2020). Trajnostni razvoj turizma z analizo nosilne zmogljivosti na primeru občine Bovec: magistrsko delo. Kranj, Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede, 159 str.
- Marjetica Koper (2024a). Letno poročilo 2022. Dostopno na: <https://www.marjeticakoper.si/wp-content/uploads/2023/09/LETNO-POROCILO-2022.pdf> (19. 1. 2024).
- Marjetica Koper (2024b). Ravnanje z odpadki. Dostopno na: <https://www.marjeticakoper.si/dejavnosti/ravnanje-z-odpadki/> (19. 1. 2024).
- Marjetica Koper (2026). Letno poročilo 2024. Dostopno na: <https://marjeticakoper.si/wp-content/uploads/2025/09/LETNO-POROCILO-2024.pdf> (10. 8. 2026).
- Mavri, R. (2014). Nosilne zmogljivosti zavarovanih območij v Sloveniji = Carrying capacity of protected areas in Slovenia. V: Prenos inovacij, znanja in izkušenj v vsakdanjo rabo: zbornik referatov. 3. konferenca z mednarodno udeležbo - konferenca VIVUS, s področja kmetijstva, naravovarstva, hortikulture in floristike ter živilstva in prehrane. Strahinj, Biotehniški center Naklo, str. 288–293.
- Mestna občina Koper (MOK 2023). Statistični podatki o Mestni občini Koper. Dostopno na: <https://www.koper.si/o-kopru/statisticni-podatki-o-mestni-obcini-koper/> (10. 9. 2023).
- Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport (MGDŠ), Direktorat za turizem (2023). Trajnostni turizem. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/trajnostni-turizem/> (7. 6. 2023).
- Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija RS za okolje (MOP ARSO 2024). Kopalne vode – arhiv 2022. Dostopno na: http://hmljn.arso.gov.si/vode/kopalne_vode/arhiv2022.html (29. 1. 2024).
- Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija RS za okolje (MOP ARSO 2026). Kopalne vode – arhiv 2025. Dostopno na: <http://hmljn.arso.gov.si/vode/kopalne%20vode/arhiv2025.html> (10. 8. 2026).
- MMC RTV Slovenija. (2020). Več kot tretjina Slovencev dopustovala doma, največ na Obali. Dostopno na: <https://www.rtvsl.si/zabava-in-slog/ture-avanture/vec-kot-tretjina-slovencev-dopustovala-doma-najvec-na-obali/535290> (5. 12. 2025).
- Mrak, I. (2011). High mountain areas and their resilience to tourism development = Visokogorska območja in njihovo odzivanje na razvoj turizma. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 168 str.

Plut, D. (1976). Koprsko Primorje in njegova valorizacija za kmetijstvo in turizem: magistrska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 141 str.

Plut, D. (2010). Geografija sonaravnega razvoja. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 255 str.

Poje, M. (2023). Kakovost kopalnih voda v Sloveniji: Poročilo za leto 2022. Ljubljana, Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Agencija RS za okolje. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/ARSO/PR/06-2023-kopalne-vode/Porocilo-Kopalne-vode-2022-koncno.pdf> (15. 1. 2024).

Pribac, P. (2015). Razvoj turizma v Slovenski Istri: diplomski seminar. Maribor, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta, 37 str.

Rižanski vodovod Koper (2023). Letno poročilo 2022. Dostopno na: <https://www.rvk.si/si/onas/seznam-strateskih-in-programskih-dokumentov#main> (23. 1. 2024).

Slovenska turistična organizacija (STO 2021). Letna publikacija, Turizem v številkah 2020. Dostopno na: https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/tvs/2020/2021_03_STO_TVS_2020_SLO.pdf (26. 6. 2023).

Slovenska turistična organizacija (STO 2023a). I feel Slovenia: Seznam znakov, ki jih priznava Zelena shema slovenskega turizma. Dostopno na: https://www.slovenia.info/uploads/zelena_shema/2022/Priloga_6_-_Seznam_znakov_2022.pdf (7. 6. 2023).

Slovenska turistična organizacija (STO 2023b). Letna publikacija, Turizem v številkah 2022. Dostopno na: https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/tvs/2022/2023_04_STO_TVS_2022_SLO_web.pdf (10. 9. 2023).

Slovenska turistična organizacija (STO 2026a). I feel Slovenia: Turizem v številkah. Dostopno na: <https://www.slovenia.info/sl/poslovne-strani/raziskave-in-analize/turizem-v-stevilkah> (5. 8. 2026).

Slovenska turistična organizacija (STO 2026b). I feel Slovenia: Zelena shema slovenskega turizma. Dostopno na: <https://www.slovenia.info/sl/poslovne-strani/zelena-shema-slovenskega-turizma> (31. 1. 2026).

Statistični urad RS (SURS 2023a). Občina Koper/Capodistria. Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/68> (6. 9. 2023, 5. 8. 2026).

Statistični urad RS (SURS 2023b). SiStat: Prihodi in prenočitve turistov po državah, občine, Slovenija, mesečno. Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2164466S.px/> (26. 6. 2023).

Statistični urad RS (SURS 2026a). Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov, občine, Slovenija, letno. Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2164525S.px> (27. 1. 2026).

Statistični urad RS (SURS 2026b). SiStat: Prihodi in prenočitve turistov po državah, občine, Slovenija, mesečno. Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2164466S.px/> (26. 1. 2026).

Statistični urad RS (SURS 2026c). SiStat: Prihodi in prenočitve turistov po državah, občine, Slovenija, mesečno. Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2164466S.px/> (5. 8. 2026).

UN Tourism (2023). Sustainable development. Dostopno na: <https://www.unwto.org/sustainable-development> (3. 6. 2023).

Vodeb, K. (2014). Turistična destinacija: sodobna obravnava koncepta. Koper, Založba Univerze na Primorskem, 192 str.

Pohlen, Ana: Trajnostni turizem v Mestni občini Koper z vidika okoljske nosilne zmogljivosti. Velenje: FVO, 2026.

Zavod za mladino, kulturo in turizem Koper (ZMKT Koper 2023). Visit Koper: Moji izleti. Dostopno na: <https://visitkoper.si/kaj-poceti-v-kopru/sonce-in-morje/> (16. 9. 2023).

Wikipedia (2025). Mestna občina Koper – naselja. Dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Mestna_ob%C4%8Dina_Koper_-_naselja.jpg (5. 12. 2025).

PRILOGA: Anketni vprašalnik

Vprašanje 1: Ali poznate izraz trajnostni turizem?

Možni odgovori:

- Da
- Ne

Vprašanje 2: Od kod vam je poznan izraz trajnostni turizem?

Pogoj: Samo če so na prvo vprašanje odgovorili z Da.

Možni odgovori:

- Prek medijev (televizija, radio, časopis, spletni viri)
- Prek pogovora
- Prek izobraževanja
- Prek lastnega raziskovanja in branja
- Drugo:
- Ne vem

Vprašanje 3: Kako bi ocenili dosedanja prizadevanja Mestne občine Koper za trajnostni turizem?

Pogoj: Samo če so na prvo vprašanje odgovorili z Da.

Možni odgovori:

- Zelo slabo
- Slabo
- Povprečno
- Dobro
- Odlično
- Ne vem

Vprašanje 4: Kako bi ocenili možnosti za razvoj trajnostnega turizma v Mestni občini Koper?

Pogoj: Samo če so na prvo vprašanje odgovorili z Da.

Možni odgovori:

- Obstaja velik potencial za razvoj trajnostnega turizma
- Obstajajo nekatere možnosti za razvoj trajnostnega turizma
- Možnosti za razvoj trajnostnega turizma so omejene
- Ni več možnosti za razvoj trajnostnega turizma
- Ne vem

Vprašanje 5: Kako dojemate vplive turizma v Mestni občini Koper?

Možni odgovori:

- Pozitivno
- Negativno
- Oboje
- Ne opazim posebnih vplivov turizma

Vprašanje 6: Kateri pozitivni vplivi turizma se po vašem mnenju pojavljajo v Mestni občini Koper? Možnih je več odgovorov.

Pogoj: Samo če so na 5. vprašanje odgovorili s Pozitivno ali Oboje.

Možni odgovori:

- Spodbujanje zaščite naravnega in kulturnega okolja
- Vir finančnih sredstev za zaščito okolja
- Izboljšanje infrastrukture in kakovosti naravnega okolja
- Oživitev starih običajev in obrti
- Ohranjanje lokalne kulture prebivalstva
- Ustvarjanje novih delovnih mest

- Višanje kakovosti življenja zaradi dohodkov iz turizma
- Drugo:

Vprašanje 7: Kateri negativni vplivi turizma se po vašem mnenju pojavljajo v Mestni občini Koper? Možnih je več odgovorov.

Pogoj: Samo če so na 5. vprašanje odgovorili z Negativno ali Oboje.

Možni odgovori:

- Čezmerna raba vode
- Čezmerna obremenitev infrastrukture (gneča, pomanjkanje parkirnih mest itd.)
- Povečan hrup zaradi turističnih dejavnosti
- Preobremenjenost naravnega okolja (onesnaženje)
- Povišanje cen in stroškov življenja za lokalno prebivalstvo
- Pomanjkanje ohranjanja kulturne dediščine in identitete
- Sezonska brezposelnost
- Drugo:

Vprašanje 8: Prosimo označite vaš spol.

Možni odgovori:

- Ženski
- Moški

Vprašanje 9: Kateri starostni skupini pripadate?

Možni odgovori:

- Do 20 let
- 20–39 let
- 40–59 let
- 60–75 let
- Nad 75 let